

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

Studijní program: HUMANITNÍ STUDIA
Studijní obor: STUDIUM HUMANITNÍ VZDĚLANOSTI

**REGIONÁLNÍ POLITIKA A KOMUNITNÍ ROZVOJ V KRAJI.
NOVÉ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ ROZVOJE REGIONŮ ČR
V KONTEXTU VSTUPU ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE.**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Marie Dohnalová, CSc.

Kateřina Bumanová

Praha 2007

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 30.1.2007

.....
podpis

Abstrakt:

Práce pojednává o základních principech a cílech regionální politiky a tendencích regionálního rozvoje v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části jsou vymezeny funkce a cíle regionální politiky České republiky a Evropské unie a popsány změny, které v české regionální politice nastaly v souvislosti se vstupem naší republiky do evropských struktur. Dále je v teoretické části obsažen stručný přehled možností využívání zdrojů Evropské unie k financování vybraných aktivit na úrovni územně samosprávných celků, soukromého podnikatelského sektoru a neziskových organizací.

V empirické části je předložen praktický příklad toho, jak je možné postupovat při přípravě jedné z příloh projektové žádosti o finanční podporu z fondů Evropské unie na příkladu, kdy byla žadatelem o podporu nestátní nezisková organizace - občanské sdružení.

Obsah:

Abstrakt:	3
Obsah:	4
1 Úvod.....	6
2 Co je region.....	10
3 Regionální struktura ČR	11
3.1 Přírozená regionální struktura ČR	11
3.2 Územně správní struktura ČR.....	12
3.3 Regiony NUTS	14
4 Definice a cíle regionální politiky	15
4.1 Nástroje regionální politiky	17
5 Regionální politika v České republice	18
5.1 Reforma veřejné správy	18
5.2 Cíle regionální politiky ČR.....	20
5.3 Institucionální zabezpečení regionálního rozvoje v ČR	21
6 Regionální politika Evropské unie	23
6.1 Principy regionální politiky EU	24
6.2 Cíle regionální politiky EU pro období 2000 – 2006	25
6.3 Strukturální fondy.....	27
6.4 Programovací dokumenty	29
6.5 Kohezní fond	30
7 Možnosti financování rozvoje regionů v ČR ze zdrojů EU	31
7.1 Možnosti financování v rámci Cíle 1.....	31
7.2 Možnosti financování v rámci Cíle 2 a 3.....	33
8 Jednotný programový dokument pro Cíl 2 – JPD2.....	34
9 Financování projektů neziskových organizací v kontextu vstupu ČR do EU.....	38
10 Empirická část - předvedení konkrétních metod a postupů při zpracování projektové dokumentace k žádosti o dotaci z fondů EU.....	40
10.1 Popis projektu	41
10.2 Charakteristika vlastních aktivit v rámci projektu	42
10.3 Cílová skupina popsaného projektu.....	43
10.4 Charakteristika regionu městská část Praha 12.....	44
10.4.1 Základní popisné údaje:.....	44
10.4.2 Rozloha.....	45
10.4.3 Demografický vývoj.....	46
10.4.4 Trendy bytové výstavby v městské části.....	48
10.4.5 Věková struktura obyvatelstva.....	49
10.4.6 Závěr vyvozený ze sociálně demografické analýzy.....	52
10.5 Monitoring možností sportovního a volno-časového využití v lokalitě plánovaného areálu	53
10.5.1 Sportoviště a volno-časová zařízení na území MČ Praha 12.....	53
10.5.2 Sportoviště a volno-časová zařízení na území HMP	55
10.5.3 Závěr vyvozený z monitoringu sportovních a volno-časových zařízení	56
10.6 Zjišťování potenciální poptávky po službách plánovaného areálu na základě stávajícího využívání přílehlé cyklostezky - terénní šetření	56
10.6.1 Výsledky terénního šetření	57
10.6.2 Závěr vyplývající z terénního šetření.....	58
10.7 Zjišťování potenciální poptávky po službách plánovaného areálu pomocí sekundární analýzy výsledků názorového průzkumu MČ Praha 12	59
10.7.1 Analýza vybraných výsledků průzkumu	60
10.7.2 Závěr vyplývající z výsledků názorového průzkumu MČ Praha 12.....	64

10.8	Zjišťování poptávky po službách plánovaného areálu pomocí analýzy dat vlastního průzkumu provedeného na návštěvnických cyklostezky	65
10.8.1	<i>Popis a výsledky průzkumu na cyklostezce v Praze 4</i>	65
10.8.2	<i>Výsledky průzkumu na cyklostezce v Praze 4</i>	71
10.9	Využití postupů a závěrů předvedených v empirické části práce v praxi	72
10.10	Shrnutí empirické části, doplňující informace.....	72
11	Závěr	74

1 Úvod

Regionální politice a strategii rozvoje je v posledních letech přikládána v rámci Evropské unie stále větší váha. Tato tendence je doprovázena četnými hospodářskými a sociálními reformami. Hlavní důraz se klade zejména na udržitelný rozvoj, regionální rozvoj a ochranu životního prostředí.

1. květen 2004 byl dnem dosud největšího rozšíření EU. Mezi státy, které v tento den do Evropské unie přistoupily, byla i Česká republika. V souvislosti se vstupem do Evropské unie musela Česká republika projít mnoha změnami. Regionální rozvoj je jednou z hlavních priorit Evropské unie, je tedy logické, že jednou z hlavních reforem, kterými musela Česká republika coby žadatel o členství v EU projít, byla zejména reforma regionální politiky a veřejné správy.

Vstup České republiky do Evropské unie ale neznamenal pro českou regionální politiku pouze nové povinnosti a nutnost provedení zásadních změn. Přinesl i nové možnosti financování regionálního rozvoje. Díky nim došlo po vstupu České republiky do evropských ekonomických struktur ke změnám v některých odvětvích českého hospodářství, více pozornosti je nyní věnováno ekologickým projektům, rozvoji infrastruktury a restrukturalizaci bývalých průmyslových regionů. V rámci sociální politiky směřuje velká část financí z EU na podporu zaměstnanosti a vytváření nových pracovních příležitostí.

Jak jsem již uvedla, je v současné době na úrovni Evropské unie kladen stále větší důraz na strukturální a regionální politiku a na podporu regionálního rozvoje jednotlivých členských států. Cílem této politiky je podporovat harmonický a vyvážený rozvoj regionů, snižovat nezaměstnanost a rozvoj lidských zdrojů, zmenšovat regionální nerovnosti a chránit životní prostředí. K prosazování těchto cílů bylo zřízeno několik fondů, přes které Evropská unie rozděluje finanční pomoc určenou k řešení strukturálních ekonomických a sociálních problémů v jednotlivých regionech. O finanční prostředky z fondů EU mohou žádat obce, města ale i soukromé firmy, developři a nestátní neziskové organizace (NNO).

Z výše uvedených tvrzení vyplývá předpoklad, že se českým regionálním institucím i podnikatelským subjektům otevřely po 1.5. 2004 zcela nové možnosti, jak financovat veřejně prospěšné projekty, na které nebylo možné vyčlenit před vstupem do Evropské unie potřebné zdroje. Tento idylický obraz však poněkud narušují časté debaty o tom, zda je pro Českou republiku tato forma finanční pomoci skutečně přínosem a zda jsme ji vůbec schopni tak, jak je koncipována, využít. Tyto debaty zesílely zejména v předvolebním boji politických stran před parlamentními a komunálními volbami v roce 2006 a samozřejmě i v souvislosti s bilancováním před koncem zkráceného programového období 2004 -2006, ve kterém mohla Česká republika poprvé využít evropské finance.

Má tedy opěvovaná regionální politika Evropské unie pro Českou republiku význam, když jsme byli schopni k 1. listopadu 2006 vyčerpat ze strukturálních fondů Evropské unie 11,7 miliardy korun z celkových 44,9 miliard, které jsme měli na období 2004 – 2006 k dispozici? Jsou mechanismy rozdělování finančních toků z EU správně nastaveny? Jdou přidělené finance správným směrem? Co je důvodem toho, že Česká republika nevyužívá zdroje určené na rozvoj regionů tak, jak by mohla? Je chyba v nastavených mechanismech dotační politiky EU nebo je příčinou nedostatečná připravenost a orgánů státní a veřejné správy ČR? Jsou potenciální žadatelé o možnostech financování z fondů EU dostatečně informováni? To jsou jen některé z otázek, které v souvislosti s čerpáním prostředků z evropských fondů zaznívají.

Jedním z hlavních důvodů, proč Česká republika nevyužívá finanční prostředky z evropských fondů tak, jak by mohla, je zřejmě složitost nastaveného mechanismu poskytování finanční pomoci a s tím i spojená zdoluhavá administrativa schvalování projektových žádostí. Čerpání finančních prostředků na veřejně prospěšné projekty je navíc v České republice stále ještě spojeno s jistými problémy, jimž musí čelit zejména menší podnikatelé a neziskové organizace. Ze strukturálních fondů je sice možné čerpat velké sumy finančních prostředků, které jsou teoreticky dostupné pro každý podnikatelský subjekt nebo neziskovou organizaci, ale proces jejich získávání je poměrně dlouhou byrokratickou záležitostí. Podstatným problémem je i zpětná platba z fondů EU (tedy nutnost projekt předfinancovat samotným žadatelem). V neposlední řadě je na vině nedostatečná informovanost potenciálních žadatelů o evropské dotace. Existuje sice již řada poradenských center typu Regionálních a informačních center pro rozvoj obchodu, je k dispozici síť Euro Info Center a svoji funkci plní i krajské obchodní komory a další

instituce, jako je Hospodářská komora a její Centrum pro evropskou integraci, Czech Trade, Czech Invest a jiné. Stále však chybí větší podpora ze strany veřejnoprávních médií a publicita podnikatelských příležitostí prováděná formou pořádání „informačních dnů“ v regionech .

Jmenovala jsem některé problémy a nejasnosti, které jsou s čerpáním finančních prostředků u fondů EU spojené. Za jeden z hlavních problémů jsem označila nedostatečnou informovanost o možnostech, kterých mohou případní zájemci o financování veřejně prospěšných projektů využít.

Hlavním cílem teoretické části práce je shrnout tendence a vývoj regionální politiky a regionálního rozvoje v České republice v souvislosti se vstupem naší země do Evropské unie a podat stručný přehled možností financování projektů přispívajících k rozvoji regionů České republiky.

Vzhledem k tématu empirické části práce se zaměřuji zejména na možnosti financování projektů v rámci Jednotných programových dokumentů, konkrétně Jednotného programového dokumentu pro cíl 2 (JPD2), kterému věnuji samostatnou kapitolu. Důvodem pro výběr tohoto tématu byla má osobní praktická zkušenost s přípravou projektu, který se ucházel o finanční podporu v rámci Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2, kdy jsem měla možnost prakticky si ověřit některé skutečnosti, které v teoretické práci uvádím.

Dalším problémem, který jsem vymezila, je problematický přístup drobných podnikatelských subjektů a zejména neziskových organizací k evropským financím. Dílčím cílem teoretické části práce tedy bude charakterizovat hlavní obtíže, díky nimž je pro jmenované subjekty čerpání finančních prostředků problematické. Jelikož v empirické části vycházím z projektu nestátní neziskové organizace, zaměřím se zejména na problémy, se kterými se při žádosti o finanční podporu z fondů Evropské unie potýká řada neziskových organizací v České republice.

Vzhledem ke skutečnosti, že v práci pojednávám o podpoře regionální politiky a regionálního rozvoje, považuji za nutné věnovat pozornost stručné charakteristice regionální politiky jako takové a shrnout její cíle a principy. Dalším cílem tedy bude charakterizovat funkce a cíle regionální politiky České republiky i Evropské unie a popsat

stručně změny, ke kterým v oblasti regionální politiky ČR došlo v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie.

Závěry a přehledy v teoretické části jsem vypracovala s použitím metody sběru dat, studia sekundární literatury a obsahové analýzy veřejně dostupných dat.

Na teoretickou část navazuji částí empirickou, ve které popisuji konkrétní aktivitu, kterou jsem vyvíjela v rámci projektu menší neziskové organizace – občanského sdružení, jehož jsem členkou. Cílem projektu, který toto občanské sdružení předložilo, bylo podpořit rozvoj regionu MČ Praha 12 a zlepšit životní podmínky obyvatel v této městské části. Z tohoto důvodu se tento projekt ucházel o finanční podporu v rámci třetí výzvy „Jednotného programového dokumentu pro cíl 2“, „Opatření 1.3 - Veřejná infrastruktura zlepšující kvalitu života zejména na sídlištích“. Projekt byl vyhodnocen jako prospěšný a finanční prostředky v roce 2005 získal. Cílem empirické části práce je prakticky předvést některé postupy a metody, které mohou neziskové organizace i jiní žadatelé aplikovat v rámci tvorby doprovodné dokumentace k žádosti o finanční pomoc z fondů EU. Konkrétně popisuji činnosti, které jsem vyvíjela a jejichž cílem bylo odhadnout potenciální poptávku po službách zařízení, jehož vybudování bylo předmětem popsáného projektu.

S využitím metody sběru dat, jejich sekundární analýzy a realizace vlastních průzkumů včetně jejich vyhodnocení předvádím na konkrétním příkladu jeden z možných postupů, kterým je možné postupovat při stanovení potenciální poptávky po službách zařízení, které má být vybudováno s finanční podporou z fondů Evropské unie.

V zájmu ochrany dat neuvádím pravé jméno občanského sdružení, pravý název projektu ani jména partnerů projektu.

2 Co je region

Termín region je používán již dlouhou dobu, všeobecně přijatá definice pojmu region však neexistuje a v různých regionálních pracích je tento termín používán v různém smyslu. Z geografického hlediska jde o rozdělení zemského povrchu na určité části. Novověká geografie ve stadiu svého vývoje v 18. a 19. století použila v pojetí regionu myšlenku „přirozeného“ rozdělení tkvícího v samostatných vlastnostech povrchu země. Proti tomuto druhu dělení stojí politické hranice – umělé dělení zřízené člověkem .

Důležitou vlastností regionů je jejich struktura. Na jejím základě rozlišujeme dva typy geografických regionů :

- Homogenní, jež se vyznačují stejnorodostí svých vlastností. Homogenní regiony jsou častější spíše ve fyzické geografii než v geografii socioekonomické.
- nehomogenní (heterogenní, nodální, spádové, uzlové, funkční), které se vyznačují funkční jednotností, ale nestejnorodostí svých vlastností. Nehomogenní regiony jsou jednotné ve vztahu jejich vnitřní struktury nebo organizace. Skládají se z nodálního centra (uzlu, nodálního jádra, nodálního střediska) nebo z několika nodálních center a zázemí (periferie), které je na uzly vázáno drahami a toky. Kritériem pro spojení prostorových prvků v jeden region je intenzita jejich vzájemného působení a síla vazeb mezi nimi, především mezi centrem a zázemím. Příkladem nodálního regionu jsou tzv. spádové regiony, kdy vymezíme oblasti, ze kterých lidé jezdí nakupovat do určitého obchodního domu.¹

Přirozené regiony, které jsou definovány relativní uzavřeností funkčních vztahů, je třeba odlišovat od administrativních regionů. Hranice mezi regiony, které vznikly vlivem činnosti člověka, jsou zpravidla ostřejší než přírodní hranice. Administrativní regiony jsou vymezovány za účelem výkonu veřejné správy, což vyžaduje, aby měly přibližně stejnou velikost. Díky tomu se však jedná o regiony umělé, mnohdy neodpovídající skutečným

¹ Grospič ,Jiří a kol. (2004).*Úvod do regionálních věd a veřejné správy*.Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.65-67.

procesům a vztahům probíhajícím v území.² Okresy, kraje, regiony soudržnosti – na všech těchto úrovních se jedná o administrativní (statisticky účelové) členění s různou mírou odlišnosti od regionů přirozených.

Jedním z nejdůležitějších úkolů při zkoumání regionální struktury je určení řádu a hierarchie regionů. V praxi se běžně užívá jednoduché označení různých řádů regionů: mikroregiony, mezoregiony a makroregiony. Někdy se také používá označení subregion, zejména pokud chceme vyjádřit hierarchickou podřízenost regionu.³

3 Regionální struktura ČR

3.1 Přirozená regionální struktura ČR

Základními geografickými atributy ČR, které tvoří páteř její regionální struktury jsou tyto přirozené celky, tzv. makroregiony:

- polabský, tj., Čechy
- podunajský, tj. Morava
- poduherský, tj. Slezsko (tzv. české Slezsko)

Česká republika je chápána jako makroregion vyššího stupně, vnitřně vysoce integrovaný z hlediska ekonomického, národnostního a politického. Z pohledu socioekonomického a historického se ale ČR dělí do dvou základních makroregionů nižšího stupně :

- Čechy
- Morava s „ českým“ Slezskem⁴

² Adámek , Petr, Pavel Csank, Pavla Žížalová. 2006. *Regionální hospodářská konkurenceschopnost, příručka pro představitele veřejné správy. Projekt identifikace klastrů v ČR* (online). Praha: Berman Group (cit. 15.12.2006). Dostupné z : <
http://www.jic.cz/files/clanky_clanky/regionalni_hospodarska_konkurenceschopnost_118.pdf>

³ Grospič , Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.70

⁴ Grospič , Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.71

3.2 Územně správní struktura ČR

*„ Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky. Vyššími územními samosprávnými celky jsou země nebo kraje.“*⁵

Při vymezování územně správních celků se zvažují různá kritéria, např. minimální a maximální velikost územního správního celku, požaduje se přibližná srovnatelnost celků co do plošné velikosti, počtu obyvatel, eventuálně stupně ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje apod.

V devadesátých letech se v České republice upevnilo postavení regionálních center, která tvoří páteř regionálních systémů a vytváří se v nich stále vyšší podíl produkce ČR. Tato centra jsou výrazně hierarchizována⁶:

1. metropole mezinárodního významu – Praha (metropole mezinárodního významu, hlavní rozvojové centrum v Čechách i ČR)
2. regionální metropole I. řádu – Brno (hlavní rozvojové centrum na Moravě)
3. regionální metropole II. řádu – Ostrava (rozvojové centrum na severní Moravě)
4. mezoregionální centrum I. řádu – Plzeň (s aspirací na regionální metropoli, rozvojové centrum jihozápadních Čech)
5. mezoregionální centra II. řádu – Olomouc (střední Morava), Liberec (severní Čechy), Hradec Králové a Pardubice (východní Čechy), Ústí nad Labem (severozápadní Čechy), České Budějovice (jižní Čechy), Zlín (východní Morava) a do určité míry i Karlovy Vary (západní Čechy)

⁵ Ústava České republiky, čl.99 hlavy VII

⁶ Grospič ,Jiří a kol. (2004).*Úvod do regionálních věd a veřejné správy*.Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.76

Z těchto 12 center bylo v České republice možné odvodit 14 vyšších územních samosprávných celků (krajů) s vysokou mírou autonomie a relativní uzavřenosti⁷:

1. Hlavní město Praha
2. Středočeský kraj se sídlem v Praze
3. Jihočeský kraj se sídlem v Českých Budějovicích
4. Plzeňský kraj se sídlem v Plzni
5. Karlovarský kraj se sídlem v Karlových Varech
6. Ústecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem
7. Liberecký kraj se sídlem v Liberci
8. Královohradecký kraj se sídlem v Hradci Králové
9. Pardubický kraj se sídlem v Pardubicích
10. Jihomoravský kraj se sídlem v Brně
11. Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
12. Olomoucký kraj se sídlem v Olomouci
13. Moravskoslezský kraj se sídlem v Ostravě
14. Kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě

V této kapitole je nutné zmínit skutečnost, že toto územněsprávní uspořádání platí v České republice od 1.1. 2001. V souvislosti s tehdejší reformou veřejné správy bylo obnoveno krajské zřízení s tím, že došlo k seskupení tehdejších okresů do 14 krajů (viz. seznam výše). Byly vytvořeny krajské orgány samosprávy a došlo k razantnímu přerozdělení výkonu veřejné správy mezi samosprávy a vládu. Státní správa předala velký rozsah působnosti (kompetence a zřizovatelské funkce) na samosprávy, tedy kraje a obce. Podrobněji se důvodům a průběhu reformy veřejné správy věnuji v kapitole 5.1.

⁷ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.78

3.3 Regiony NUTS

V evropské unii se pro nejrůznější vzájemná porovnávání používá tzv. nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS⁸, jež byla zavedena Statistickým úřadem EU (Eurostat) s cílem zabezpečit jednotnou unifikovanou strukturu územních jednotek. Od roku 1988 se NUTS používá v legislativě EU zejména v souvislosti s čerpáním finančních prostředků ze strukturálních fondů. Jednotlivé úrovně NUTS jsou vymezeny tak, aby každá úroveň NUTS odpovídala územním jednotkám podobné velikosti. V příslušném nařízení o jednotkách NUTS je stanoven minimální a maximální počet obyvatel pro tři základní úrovně NUTS regionů⁹:

- NUTS 1 3 mil – 7 mil
- NUTS 2 800 000 – 3 mil
- NUTS 3 150 000 – 800 000

NUTS 4 není jako územní jednotka v řadě států EU vymezena. NUTS 5 je nejmenší lokální jednotkou, zpravidla se jedná o obce či skupiny obcí.

Územně statistické jednotky na území ČR byly stanoveny následovně¹⁰:

- NUTS1 - 1 jednotka, tj. celé území ČR
- NUTS2 - 8 územních jednotek: Praha, Střední Čechy (pouze Středočeský kraj), Jihozápad (Jihočeský a Plzeňský kraj), Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj), Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj), Jihovýchod (Jihomoravský kraj a kraj Vysočina), Střední Morava (Olomoucký a Zlínský kraj) a Moravsko-slezsko (pouze Moravskoslezský kraj)
- NUTS3 - 14 nových krajů
- NUTS4 – 77 okresů (pouze do r. 2002)
- NUTS5 – cca 6260 obcí

Pro účely regionální politiky je největší důraz kladen na úroveň NUTS 2 a NUTS 3, jelikož tyto jednotky mají přímou vazbu na strukturální fondy.

⁸ Z francouzského Nomenclature des unités territoriales statistiques

⁹ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.80

¹⁰ Usnesení vlády ČR č. 707, ze dne 26.10.1998

4 Definice a cíle regionální politiky

Vzhledem k tomu, že je v současné době v Evropské unii přikládána regionální politice značná váha, považuji za nutné věnovat tuto kapitolu stručné charakteristice regionální politiky jako takové, shrnout její cíle a principy. V každé zemi mají regiony své nezastupitelné místo a jejich vytváření a rozvoj by měl přispívat ke zlepšení hospodářské, sociální, kulturní a ekologické situace územního celku. V regionální struktuře každého státu existují vedle prosperujících regionů s vysokou životní úrovní i regiony s podprůměrnou ekonomickou výkonností, vysokou nezaměstnaností a dalšími sociálními problémy.¹¹

Příčiny rozdílů mezi regiony a vzniku tzv. problémových regionů jsou různé a projevují se v řadě forem. Můžeme však rozlišit 3 základní typy regionů¹²:

- Regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji
- Regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů (zejména v důsledku nedostatku kapitálu)
- Regiony se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími (v minulosti nejvyspělejší regiony, ve kterých došlo v důsledku změny struktury poptávky ke stagnaci a úpadku tradičních průmyslových odvětví)

Počátky regionální politiky lze datovat již do 30. let minulého století, přesto však do dnešní doby nedošlo k rámcovému sjednocení obsahového vymezení pojmu regionální politika. Jednou z příčin této situace je především úzká vazba regionální politiky na politiku hospodářskou, kterou samu o sobě charakterizuje značná koncepční rozmanitost. Dalším důvodem je problém zakomponovat do definičního vymezení regionální politiky aspekty ekologického nebo sociálního charakteru.¹³

¹¹ Adámek, Petr, Pavel Csank, Pavla Žížalová. 2006. *Regionální hospodářská konkurenceschopnost, příručka pro představitele veřejné správy. Projekt identifikace klastrů v ČR* (online). Praha: Berman Group (cit. 15.12.2006). Dostupné z : <
http://www.jic.cz/files/clanky_clanky/regionalni_hospodarska_konkurenceschopnost_118.pdf>

¹² Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. 100-101

¹³ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. 98-100

Vzhledem k uvedeným skutečnostem neexistuje pouze jedna všeobecně přijímaná definice regionální politiky. Bylo jich formulováno několik, v této práci uvádím pouze dvě z nich.

1. „ *Regionální politika je součástí státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malé naděje na přirozený ekonomický růst a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.* „¹⁴
2. „ *Regionální hospodářská politika představuje všechny veřejné intervence vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení hospodářských činností. Ve skutečnosti se regionální politika pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení.*“¹⁵

Obecně lze říci, že by správné vykonávání regionální politiky mělo vést k omezování negativních stránek hospodářské politiky a ekonomického liberalismu a mělo by být zaměřeno na ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů před destruktivními dopady volného podnikatelského rozmachu. Důležitým posláním regionální politiky je také podporovat rozvoj drobného a středního podnikání, usměrňovat prostorové uspořádání infrastruktury nadregionálního významu, napomáhat stabilizaci osídlení venkova a dbát na rovnováhu demografické, sociální a kvalifikační struktury obyvatelstva.

*„Jedním z klíčových úkolů volených představitelů i zaměstnanců regionálních/místních samospráv je (ve svém území působnosti) vytvářet prostředí stimuluje ekonomickou konkurenceschopnost aktivit soukromého sektoru. Celkový a dlouhodobě udržitelný rozvoj regionu je totiž závislý v první řadě na rozvoji ekonomickém, který je zdrojem prostředků pro realizaci aktivit v dalších oblastech (sociální služby, ochrana prostředí, kultura, sport atd.).“*¹⁶

¹⁴ Johnston, R., J., Gregory, D., Smith, D., M. (1994). *Dictionary of Human Geography*. Cambridge, Blackwell

¹⁵ Klaasesen, L.H., Vanhoyen N. 1987 *Regionální politika: Evropský přístup*. Ostrava : VÚROM

¹⁶ Adámek, Petr, Pavel Csank, Pavla Žízalová, 2006, *Regionální hospodářská konkurenceschopnost, příručka pro představitele veřejné správy. Projekt identifikace klastrů v ČR* (online). Praha: Berman Group (cit. 15.12.2006). Dostupné z : < http://www.jic.cz/files/clanky_clanky/regionalni_hospodarska_konkurenceschopnost_118.pdf>

Zjednodušeně řečeno, je tedy regionální politika koncepční a výkonná činnost státu a regionálních orgánů, jejímž cílem je¹⁷:

- Přispívat k rozvoji jednotlivých regionů
- Snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů
- Podporovat hospodářský a sociální rozvoj jednotlivých regionů z hlediska aktivace jejich nedostatečně využívaného potenciálu

Kromě čistě ekonomických motivů existují k výkonu regionální politiky také motivy sociální, politické a ekologické. V neposlední řadě je nutné poznamenat, že konkrétní obsahové vymezení regionální politiky není neměnné, vždy je ovlivněno aktuální sociálně ekonomickou situací a státní hospodářskou a sociální politikou konkrétního státu.

4.1 Nástroje regionální politiky

Postupy a nástroje, které regionální politika k dosahování svých cílů v jednotlivých regionech používá, jsou různé a liší se v závislosti na podmínkách konkrétního regionu. Obecně lze říci, že dochází ke zvýhodňování problémových regionů a naopak, některé regiony jsou znevýhodňovány nebo je na ně dokonce uvalována fyzická kontrola.

Nástroje, které má regionální politika pro uskutečňování svých cílů k dispozici, můžeme rozdělit na makroekonomické a mikroekonomické. Svoji roli však hrají i nástroje, které nemají primárně ekonomický obsah.¹⁸

Makroekonomické nástroje - jedná se zejména o fiskální politiku, monetární politiku a protekcionismus. Užití těchto nástrojů je silně omezeno ostatními národohospodářskými cíli, zejména udržení inflace na žádoucí úrovni, platební bilance, případně realizací cílů průmyslové nebo agrární politiky.

Mikroekonomické nástroje - jedná se o nástroje realokace pracovních sil a nástroje realokace kapitálu. Jejich cílem je obnovení rovnováhy na regionálních trzích práce

¹⁷ Czekař, Petr a kol. 1998. *Systémové a metodické aspekty tvorby strategií rozvoje regionů (VÚSC) České republiky.* (online). DHV/ARR/RRA (cit.1.12.2006). Dostupné z : <
<http://www.dhv.cz/regstrat/SRRk/MetREG/MetREG.htm>>

¹⁸ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.109

ovlivňováním jedné nebo obou stránek, tedy práce a kapitálu. Slouží k ovlivňování rozhodování ekonomických subjektů o jejich prostorové lokalizaci. Mikroekonomické nástrojem mají podobu účelově poskytovaných částek. Může jít o částky plynoucí se státního rozpočtu, což je v podstatě konkretizace fiskální politiky. Částky ale mohou plynout i z regionálních nebo lokálních rozpočtů.

5 Regionální politika v České republice

Regionální politika nehrála do první poloviny 90. let v České republice tak významnou roli, jako ve většině zemí Evropské unie. Důvodem byla především nutnost řešit problémy spojené s transformací na tržní hospodářství po revoluci v roce 1989. Tyto problémy bylo třeba řešit na celostátní úrovni.¹⁹

5.1 Reforma veřejné správy

V první polovině 90. let proběhla v regionální politice České republiky řada procesů. Nejdříve došlo k výraznému rozšíření a posílení pravomocí územní samosprávy - v prvním kroku na místní úrovni, ve druhém pak na úrovni krajů. Ve druhé polovině devadesátých let však začalo docházet k růstu rozdílů v socioekonomickém rozvoji jednotlivých regionů. Navíc procházela Česká republika ekonomickou krizí, jejíž důsledky nebyly centrální orgány z pozice centrální moci schopny efektivně řešit. Stále více se také projevovala nedostatečná účinnost institucí státní správy jednotlivých územích, které byly vázány na příslušná ministerstva. Výše jmenované důvody vedly k tomu, že bylo nutné přistoupit k reformě veřejné správy.

Reforma veřejné správy byla připravena a zahájena v letech 1998 - 2002. Obecným cílem reformy veřejné správy bylo dosáhnout co možná nejlepšího fungování veřejné správy tak, aby efektivně sloužila občanům. Reforma měla veřejnou správu zlepšit pomocí výrazných změn a zásahů do existujícího systému. Její snahou bylo nalézt optimální uspořádání veřejnosprávních orgánů, jejich působností a přehodnotit jejich zřizovatelské funkce k příspěvkovým organizacím.

¹⁹ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.148

Výrazná pozornost byla věnována zejména územní reformě veřejné správy. Územní reforma územní veřejné správy se soustředila do dvou etap. V první etapě (rok 2001) vznikly kraje, jakožto vyšší územně správní celky. Ve druhé etapě (rok 2002) zanikly okresní úřady.

Vedle již výše zmíněných důvodů byla dalším důležitým podnětem k reformě regionální politiky a veřejné správy snaha České republiky vstoupit do Evropské unie.

„V roce 1996 podala Česká republika přihlášku ke vstupu do Evropské unie a následně musela poskytnout informace o současné situaci po všech stránkách v podobě velmi podrobného dotazníku, který byl poté hodnocen příslušnými orgány z Evropské unie. A z hlediska hodnocení územní úrovně veřejné správy, z hlediska hodnocení regionální politiky byl výsledek velmi negativní. Evropská komise tehdy konstatovala, že v České republice neexistuje celková regionální politika a neexistují ani potřebné územní orgány na regionální úrovni, které by tyto otázky dokázaly řešit tak, jak je to běžné v zemích Evropské unie. Variantních řešení byla celá řada a výsledkem diskusí o nich bylo koncem roku 1997 přijetí ústavního zákona, jímž vzniklo 14 vyšších územních samosprávných celků v podobě krajů v České republice. Zároveň byla stanovena dlouhá legislace, aby se tak mohly připravit všechny normy nezbytné pro zahájení činnosti těchto celků. Původní datum vyplývající ze zákona bylo stanoveno na 1. 1. 2000, avšak příprava se poté protáhla a kraje fungují v plném rozsahu až od 1. 1. 2001.“²⁰

Po provedení reformy veřejné správy došlo k razantnímu přerozdělení výkonu veřejné správy mezi samosprávy a vládu. Státní správa předala velký rozsah působnosti (kompetence a zřizovatelské funkce) na samosprávy, tedy kraje a obce. V první etapě reformy v roce 2002 bylo z ministerstev převedeno na kraje celkem 2641 organizací, z toho cca 2400 z resortu školství a ve druhé etapě, která proběhla v roce 2002, bylo ze zanikajících okresních úřadů převedeno k 1. lednu 2003 na kraje dalších 551 organizací, z toho cca z 50% tvořily organizace poskytující sociální služby. Z orgánů státní správy (především okresních úřadů) přešlo celkem cca 13 tisíc funkčních míst na obce a další cca 2 tisíce funkčních míst na kraje.

²⁰ Postránecký, Josef. 2004. „Úloha veřejné správy a reformy veřejné správy – hodnocení stavu, změn a dopadů“. *Britské listy* 12.7.2004 : (online). Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/>>

Při rušení okresních úřadů přebíraly tedy zřizovatelské funkce k mnoha organizacím spíše kraje, zatímco obce převzaly převážně správní činnosti.²¹

Důležitým výsledkem reformy je skutečnost, že jsou místní politiky nezávislé ve svém rozhodování na vládě. To znamená, že obce ani kraje nemohou být nuceny sladovat své cíle a priority s vládou, mohou však být efektivně motivovány, což posiluje význam vzájemného partnerství mezi státní správou a samosprávami.

5.2 Cíle regionální politiky ČR

Jedním z hlavních cílů regionální politiky a podpory regionálního rozvoje v ČR je dosažení trvalého a vyváženého rozvoje regionů České republiky a růstu kvality života všech skupin obyvatelstva těchto regionech. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je povzbuzování nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury a životního prostředí, na rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace. Na tuto podporu regionálního rozvoje jsou vyčleněny finanční prostředky na národní i regionální úrovni. Po vstupu České republiky do Evropské unie je možné využít i finančních prostředků z fondů EU. Podrobnější přehled možností čerpání prostředků z fondů EU uvádím v kapitole 6 a 7.

Hlavní cíle regionální politiky České republiky jsou obsaženy v hlavním strategickém dokumentu, který se nazývá Strategie regionálního rozvoje České republiky (Strategie). Strategii regionálního rozvoje České republiky přijala vláda 14. července 2000 Usnesením vlády ČR č. 713/2000 Sb. Tato Strategie byla stanovena na 10 let a vyplývá z ní, že do roku 2010 chce být Česká republika plnoprávným, ekonomicky výkonným členem Evropské unie s parametry blízcími se průměru Evropské unie ve všech základních kritériích. Těmito kritérii jsou především HDP na obyvatele, zaměstnanost a sociální zabezpečení. Základní správní jednotkou Strategie regionálního rozvoje ČR jsou kraje – regiony NUTS 3. Základním atributem Strategie regionálního rozvoje ČR je uplatňování principu subsidiarity a mobilizace vlastních zdrojů regionů. Dalším významným atributem Strategie regionálního rozvoje ČR je prohlubování sektorové a regionální spolupráce.²²

²¹ <http://www.vlada.cz/cs/urad/sor/russ.html>. Vláda České republiky (cit. 20.10.2006)

²² Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.150

Pro naplnění strategické vize regionálního rozvoje České republiky do roku 2010 jsou stanoveny tyto globální cíle:²³

1. Dosažení regionální ekonomické a institucionální úrovně umožňující bezproblémový vstup České republiky do Evropské unie a ekonomické, sociální a kulturní povznesení regionů ČR na úroveň srovnatelnou s vyspělými regiony Evropy
2. Zavedení a stabilizace dobře fungujícího regionálního uspořádání ČR
3. Vytvoření mechanismů aktivace vnitřních zdrojů regionů, mechanismů rozpoznávání nebezpečných regionálních disparit a nástrojů vytvářejících podmínky pro jejich eliminaci, resp. zmírňování.

Na dokument Strategie regionálního rozvoje ČR navazují Programy rozvoje krajů ČR, vypracovávané na úrovních krajů – regionů NUTS3. Na jejich základě jsou pak na úrovni regionů NUTS2 odvozovány operační programy.

5.3 Institucionální zabezpečení regionálního rozvoje v ČR

Podpora regionálního rozvoje v ČR je prováděna na základě integrovaných a víceletých programů. Ty jsou určeny pro podporu předem vybraných regionů a mají stanoven pevný časový a finanční rámec realizace. Zákon o podpoře regionálního rozvoje ustanovuje následující základní typy podporovaných regionů:²⁴

- strukturálně postižené regiony
- hospodářsky slabé regiony
- venkovské regiony
- ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů

²³ Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.152

²⁴ Czekaj, Petr a kol. 1998. *Systémové a metodické aspekty tvorby strategií rozvoje regionů (VÚSC) České republiky*. (online). DHV/ARR/RRA (cit.1.12.2006). Dostupné z: < <http://www.dhv.cz/regstrat/SRRk/MetREG/MetREG.htm>>

Ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR), které má i přímé kompetence v oblasti podpory regionálního rozvoje. Především ustanovuje a dále spravuje finanční prostředky určené k zabezpečování regionální politiky státu, koordinuje činnosti ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy při zabezpečování regionální politiky státu, včetně koordinace financování těchto činností, pokud tyto prostředky přímo nespravuje. Ministerstvo pro místní rozvoj také zabezpečuje informační metodickou pomoc vyšším územním samosprávným celkům, městům, obcím a jejich sdružením a zajišťuje činnosti spojené s procesem zapojování územních samosprávných celků do evropských regionálních struktur.²⁵

Od roku 1997 aktivně podporuje regionální politiku vlády ČR také státní příspěvková organizace Centrum pro regionální rozvoj ČR (CRR ČR), založená Ministerstvem pro místní rozvoj, která řídí realizaci programů Evropské unie v České republice a vybraných projektů podpory regionálního rozvoje. Úkolem CRR ČR je napomáhat úspěšnému realizování projektů, které byly schválené ke spolufinancování z prostředků EU. CRR ČR má zajišťovat maximální využití prostředků z EU, a to jak z předstupních fondů, tak především ze Strukturálních fondů EU. Mezi činnosti této organizace patří i poskytování služeb v oblasti podpory malého a středního podnikání prostřednictvím činnosti Euro Info Centra.²⁶

Nástrojem regionální politiky státu a krajů je 18 Regionálních rozvojových agentur, jež mají napomáhat k hospodářskému rozvoji v krajích. Jejich úkolem je zajišťovat efektivní využívání státní a zahraniční pomoci a koordinovat spolupráci veřejného sektoru s podnikatelskými subjekty v daném regionu. Hlavní náplní agentur je zajištění regionálního programování, poskytování služeb pro podnikatele i místní a regionální orgány, dále pak příprava, realizace, monitoring a vyhodnocování rozvojových projektů, zajišťování vzdělávacích činností a mezinárodní aktivity, včetně účasti na programech Evropské unie.²⁷

Pro potřeby koordinace a realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti a s ní související využívání finančních prostředků z předstupních a strukturálních fondů vznikly

²⁵ <http://www.euroskop.cz/47671/119672/clanek/regionalni-politika-cr/institucionalni-zajisteni-regionalni-politiky/> (cit.17.12.2006)

²⁶ <http://www.crr.cz> , Centrum pro regionální rozvoj České republiky (cit.15.12.2006)

²⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podpora-v-regionech/centrum-pro-regionalni-rozvoj-ceske/1001179/2505/> (cit.17.12.2006)

Orgány regionů soudržnosti. Území regionů soudržnosti odpovídá územním statistickým jednotkám NUTS II. V rámci těchto regionů byly zřízeny následující orgány:

Regionální rada (dále jen Rada) - členy Rady volí zastupitelstva krajů ze svých členů, je-li region soudržnosti vymezen územím dvou nebo více krajů. Tvoří-li region soudržnosti jeden kraj, pak plní úkoly Rady zastupitelstvo kraje v přenesené působnosti. K úkolům Rady náleží vypracovávat a realizovat programy spolufinancované z fondů, rozhodovat o využití finančních prostředků na různá opatření a aktivity, odpovídat za efektivní využití těchto prostředků a kontrolovat hospodaření s nimi. Další úkoly mohou být Radě svěřeny zastupitelstvy krajů tvořících region soudržnosti.²⁸

Výbor regionálního rozvoje (dále jen Výbor) - členové Výboru jsou voleni Radou. Jedná se o zástupce krajů, obcí, správních úřadů, podnikatelů, odborů, nestátních neziskových organizací, popř. dalších regionálních aktérů. Funkcí Výboru je sledovat a vyhodnocovat realizaci finanční pomoci poskytované z předsvstupních a strukturálních fondů.²⁹

6 Regionální politika Evropské unie

Evropská unie usiluje především o snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů členských států EU. Proto patří regionální a strukturální politika k politikám, které mají v Evropské unii největší prioritu. Regionální politika Evropské unie je koncipovaná jako tzv. komunitární (koordinovaná) politika. To znamená, že realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti - tj. do působnosti orgánů Evropské unie.³⁰

Cílem regionální politiky EU je přispět ke zmírňování výrazných regionální nerovností dosud přetrvávajících mezi státy EU. Nerovnosti jednotlivých regionů totiž negativně ovlivňují výkonnost celé ekonomiky společenství a jeho politickou soudržnost.

²⁸ <http://www.euroskop.cz/47671/119672/clanek/regionalni-politika-cr/institucionalni-zajisteni-regionalni-politiky/> (cit.17.12.2006)

²⁹ <http://www.euroskop.cz/47671/119672/clanek/regionalni-politika-cr/institucionalni-zajisteni-regionalni-politiky/> (cit.17.12.2006)

³⁰ www.strukturalni.fondy.eu (cit. 15.12.2006)

Ke snížení těchto nerovností a k rozvoji zaostávajících regionů přispívá Evropská unie prostřednictvím fondů, z nichž jsou financovány projekty přispívající k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, k ekonomické diverzifikaci venkovských oblastí, kde je zemědělství na ústupu, či k revitalizaci zanedbaných městských oblastí.³¹ Z těchto fondů je financována řada tzv. „měkkých“ neboli neinvestičních akcí, které jsou zaměřeny především na veřejné služby a nevládní sektor i velmi rozsáhlé „tvrdé“ investiční projekty financované v řádech milionů eur, které jsou zaměřené na infrastrukturu, životní prostředí a především na podporu malého a středního podnikání. Vysokou prioritu regionální politiky v rámci EU dokládá i výše výdajů určených na prosazování jejích cílů. Ty představují druhou největší položkou v rozpočtu EU a činí téměř jednu třetinu celkového rozpočtu EU. Regionální politika je schvalována v pětiletých cyklech, které se shodují s rozpočtovými obdobími EU.³²

Aby byly prostředky všech členských států vynaloženy co nejúčelněji, přijala EU na první pohled poměrně složitý mechanismus implementace těchto prostředků. Ten se velmi přísně drží jedné ze stěžejních zásad evropské integrace - pravidla subsidiarity, které říká, že rozhodnutí nesmí být přijímána na vyšší úrovni administrativy, než je nezbytně nutné.³³

6.1 Principy regionální politiky EU

Fungování regionální (strukturální) politiky EU stojí na několika základních principech, které se odrážejí v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci. Jedná se o následující principy:³⁴

³¹ Evropská komise. *Evropská unie regionům*. (online). Brusel: Evropská komise (cit.15.12.2006). Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/working1_cs.htm>

³² Czekaj, Petr a kol. 1998. *Systémové a metodické aspekty tvorby strategií rozvoje regionů (VÚSC) České republiky*. (online). DHV/ARR/RRA (cit.1.12.2006). Dostupné z: < <http://www.dhv.cz/regstrat/SRRk/MetREG/MetREG.htm>>

³³ www.euroskop.cz (cit 17.12.2006); www.businessinfo.cz (20.12.2006); www.strukturalni-fondy.cz (cit.15.12.2006)

³⁴ Špok, Radomír a kol. 2004. *Rozvoj územní veřejné správy v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky; s. 18 - 20

- Princip programování - pomoc je namířena do nejméně rozvinutých regionů a je realizována formou víceletých a víceoborových programů, pro které se zpracovávají programové dokumenty. Výsledkem je vzájemně integrovaný programový celek realizovaný v dlouhodobějším horizontu.
- Princip koncentrace (zásada koncentrace úsilí) – smyslem této zásady je soustředit největší prostředky do regionů s nejvážnějšími problémy. Prostředky jsou určeny pouze na předem definované cíle.
- Princip partnerství (komplementarity) - poskytování pomoci z EU vyžaduje aktivní spolupráci jak samotných příjemců pomoci ve všech fázích a na všech úrovních procesu, tak i dalších subjektů (jmenovaných členským státem) - regionálních, místních orgánů a jiných příslušných veřejných orgánů, hospodářských a sociálních partnerů a dalších. Uplatňuje se zde zásada subsidiarity na příslušné územní úrovni, přičemž celková odpovědnost zůstává na členském státě. Také se respektuje zásada rovnoprávnosti mezi muži a ženami, na niž se v rámci celého Společenství klade velký důraz.
- Princip adicinality (doplňkovosti) - prostředky poskytnuté ze zdrojů EU mají doplňovat prostředky na straně příjemce pomoci. Záměrem tohoto principu je důraz na finanční zainteresování členského státu a jeho orgánů, což má vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků.
- Princip monitorování a vyhodnocování - jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování efektivnosti využívání prostředků ze zdrojů EU, a to ve všech fázích procesu z hlediska věcného i finančního.

6.2 Cíle regionální politiky EU pro období 2000 – 2006

Jak jsem již zmínila, hlavním posláním strukturální a regionální politiky EU je posílení hospodářské a sociální soudržnosti EU. Toto poslání je konkretizováno v tzv. Cílech regionální a strukturální politiky. Na základě těchto Cílů jsou pak pro jednotlivé země vypracovány jednotlivé programy pro poskytnutí podpory ze strukturálních fondů EU.

Cíle strukturální politiky jsou regionálně politická opatření. V 80tých letech se záběr regionální politiky rozšířil, což v roce 1989 vedlo Evropské společenství ke stanovení šesti, resp. sedmi cílů se zaměřením na nejchudší oblasti Unie. Tyto cíle byly později pro rozpočtové období 2000-2006 koncentrovány na tři: dva regionální (tzv. vertikální) a jeden zaměřený na lidské zdroje (tzv. horizontální cíl).³⁵

- Cíl 1 - Povzbuzování rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů (69,7 %)³⁶ - představuje největší položku v rozpočtu regionální politiky. Cíl se zaměřuje na rozvojovou pomoc méně vyspělým regionům EU (tj. oblastem, které se nacházejí pod hranicí 75% HDP průměru EU) s cílem dosažení úrovně ostatních regionů. Důraz je kladen jak na vybavení regionů infrastrukturou či podporou investic do podnikatelských a jiných hospodářských činností, tak i do rozvoje lidského potenciálu. Do tohoto cíle jsou zařazeny regiony úrovně NUTS II, ve kterých je HDP na obyvatele, měřený paritou kupní síly, za poslední tři roky menší než 75 % průměru členských zemí EU. Cíl1 se vztahuje také na odlehlé regiony (francouzská zámořská území, některé ostrovy) a řídké zalidněné regiony (oblasti spadající pod bývalý Cíl 6, tj. Finsko, Švédsko). Seznam regionů s nárokem na pomoc podle tohoto cíle pro příslušné programovací období vypravovává Komise. V ČR do Cíle1 spadají všechny kraje kromě hl.m. Prahy.³⁷
- Cíl 2 - Podpora strukturálně postižených regionů (11,5 %) – se zabývá regiony, které nespádají do Cíle 1, ale přesto se potýkají se specifickými strukturálními problémy. Cíl 2 se týká oblastí, ve kterých dochází k hospodářským a sociálním změnám v sektoru průmyslu a služeb. Důsledkem těchto změn je vznik strukturálních problémů. Jedná se zejména o venkovské oblasti upadající z důvodu nedostatku ekonomické diverzifikace, dále pak o městská sídla, která se dostala do potíží v důsledku ztráty ekonomických aktivit nebo zaostávající oblasti závislé na

³⁵ www.penize.cz/info/eu/fondy/texty.asp?IDP=1&NewsID=2920, Salve Group (cit. 15.12.2006)

³⁶ V závorce je uveden procentní podíl na celkových prostředcích Strukturálních fondů

³⁷ www.businessinfo.cz/cz/clanky/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/, Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade (cit. 15.12.2006) v závorce je uveden procentní podíl na celkových prostředcích Strukturálních fondů

rybolovu. Při čerpání prostředků v rámci Cílů 1 a 2 musí být dodržena podmínka, že každá jednotlivá oblast je způsobilá pro pomoc jen podle jednoho z uvedených cílů. Obyvatelstvo podporovaných regionů nesmí překročit 18% celkového počtu obyvatel EU, přičemž pro každý členský stát jsou stanoveny populační stropy. Cíl 2 se v ČR týká zhruba poloviny městských části hlavního města.³⁸

- Cíl 3 - Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti (12,3 %) – tento cíl je horizontální, vztahuje se na celé území EU mimo regionů spadajících pod Cíl 1. Slouží jako referenční rámec pro všechna opatření k podpoře rozvoje lidských zdrojů na národní úrovni, bez ohledu na specifika jednotlivých regionů. Vychází z Amsterdamské smlouvy o zaměstnanosti a z Evropské strategie zaměstnanosti. Záměrem Cíle3 je rozvíjet aktivity týkající se lidských zdrojů. Jde zejména o pomoc členským státům v přizpůsobování a modernizaci jejich systémů vzdělávání a odborné přípravy zaměstnanosti. Cíl 3 má za úkol snížit nezaměstnanost prostřednictvím investic do rekvalifikace a aktivní politiky zaměstnanosti. Trhy práce by měly být modernizovány v souladu s víceletými plány zaměstnanosti a novou hlavou o zaměstnanosti včleněnou do Amsterdamské smlouvy.³⁹

6.3 Strukturální fondy

EU vydává značné množství prostředků na cílevědomé zlepšování struktury v těch sférách a regionech členských zemí, které potřebují pomoc. Strukturální fondy pozitivně přispívají ke snižování regionálních rozdílů a ke zlepšování životního prostředí, různou měrou se podílejí na výstavbě infrastruktury, podpoře výrobního prostředí, investují do lidských zdrojů a podporují podnikatelské prostředí.⁴⁰

Prostředky ze strukturálních fondů jsou poskytovány zaostalejším regionům podle přesně stanovených kritérií v návaznosti na jednotlivé cíle evropské strukturální politiky.

³⁸ www.businessinfo.cz/cz/clanky/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/, Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade (cit. 15.12.2006)

³⁹ www.businessinfo.cz/cz/clanky/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/, Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade (cit. 15.12.2006)

⁴⁰ www.strukturulni-fondy.cz , Ministerstvo pro místní rozvoj (cit. 15.12.2006)

Uvolňování prostředků z fondů probíhá podle operačních principů, které stanovují podmínku, aby prostředky fondů byly využívány pouze k realizaci předem stanovených cílů na základě víceletých a víceoborových programů. Vychází se z toho, že prostředky ze strukturálních fondů pouze doplňují výdaje členských států a jednotlivá opatření i celková efektivnost vynakládaných prostředků jsou průběžně sledovány a vyhodnocovány.

V současné době jsou pro podporu opatření evropské regionální politiky používány tyto strukturální fondy:⁴¹

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF - European Regional Development Fund) – určený pro rozvoj infrastruktury a podporu výrobních investic v méně prosperujících regionech, meziregionální spolupráci, regionální ekonomickou inovaci a regeneraci krizových městských oblastí.
- Evropský sociální fond (ESF - European Social Fund) – určený pro podporu zaměstnanosti, především pro kvalifikační a rekvalifikační programy a pro vytváření nových pracovních míst.
- Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF - European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) – určený pro podporu adaptace zemědělských struktur a pro rozvoj venkova.
- Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG - Financial Instrument for Fisheries Guidance) – určený pro podporu strukturální adaptace v rybářství.

Jednotlivé strukturální fondy jsou provázány s Cíli regionální politiky EU následujícím způsobem:⁴²

Cíl 1

- Evropský fond regionálního rozvoje
- Evropský sociální fond
- Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
- Finanční nástroj pro podporu rybolovu

⁴¹ www.strukturalni-fondy.cz, Ministerstvo pro místní rozvoj (cit. 1.12.2006)

⁴² www.businessinfo.cz Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade (cit. 1.12.2006)

Cíl 2

- Evropský fond regionálního rozvoje
- Evropský sociální fond
- Finanční nástroj pro podporu rybolovu

Cíl 3

- Evropský sociální fond

6.4 Programovací dokumenty

Samotná realizace regionální a strukturální politiky se provádí prostřednictvím tzv. programování, které je založeno na rozdělování prostředků. Po definování cílů na úrovni Evropské komise dochází k vyjednávání mezi komisí a jednotlivými členskými státy, při kterých jsou v tzv. Národních rozvojových plánech definovány jednotlivé operační programy a programové dokumenty a jejich zaměření. Tyto programy se dále rozpadají na priority, subprogramy a opatření s vlastními rozpočty.

Níže jsou uvedeny jednotlivé druhy programovacích dokumentů.⁴³

- Národní rozvojový plán (RDP - Regional Development Plan) - dokument připravovaný členským státem, který je založený na příslušných prioritách státu a jeho regionů, jež musí být v souladu s legislativou Evropské unie. Jeho zpracování předchází vyjednávání s Evropskou komisí. Pokud plán zahrnuje celý stát (jak je tomu v případě České republiky) hovoří se o Národním rozvojovém plánu.
- Rámec podpory Společenství (CSF - Community Support Frameworks) - dokument schválený Evropskou komisí po dohodě s příslušným státem na základě předloženého Národního rozvojového plánu, který zajišťuje koordinaci veškeré pomoci Evropské unie. Je rozdělen podle priorit a realizován prostřednictvím jednoho nebo více operačních programů.
- Operační programy (OP - Operational programme) - dokument schválený Evropskou komisí, který je určený pro realizaci Rámce podpory Společenství.

⁴³ www.euroskop.cz (cit. 1.12.2006)

Obsahuje souvislý soubor priorit zahrnujících víceletá opatření a může být financován z jednoho nebo více fondů. Operační programy se zpravidla zaměřují na určitou oblast podpory (např. průmysl, infrastrukturu) a poskytují základní informace žadatelům o tom, na co lze prostředky z Evropské unie žádat. Jejich působnost je omezena pouze na regiony Cíle 1.

- Jednotný programový dokument - JPD (SPD - Single Programming Document) - dokument schválený Evropskou komisí je obsahovým kompilátem Rámce podpory společenství a operačního programu. Pomoc v rámci Cílů 2 a 3 je zpravidla poskytována ve formě tohoto zjednodušeného dokumentu. Jednotné programové dokumenty plní podobnou funkci jako operační programy, ale jsou platné pro regiony Cíle 2 a 3. Rozdíl mezi nimi je především v tom, že tyto JPD jsou daleko jednodušeji koncipované. To je dáno tím, že pro cíl 2 a 3 je alokováno řádově daleko méně prostředků. Operační programy a programové dokumenty již konkrétně definují jednotlivé priority a opatření a tím tedy zároveň i jednotlivé dotační tituly, které lze využít. V těchto dokumentech a jejich dodatcích jsou definovány uznatelné náklady a zaměření jednotlivých dotací (na co lze čerpat), oprávnění žadatelé (kdo může čerpat – obce, kraje, podnikatelé atd.), výše podpory a další náležitosti. Každý program také určí tzv. implementační agenturu, tedy orgán (nebo orgány), který bude daný program realizovat, přijímat žádosti, schvalovat je a posléze vyplácet podporu.

6.5 Kohezní fond

Maastrichtská smlouva spojila oblast hospodářské a sociální soudržnosti se záměrem vytvoření Hospodářské a měnové unie (HMU). Toto vzájemné propojení může představovat potencionální konflikt pro nejméně rozvinuté členské státy. Ty na jedné straně potřebují překonat ekonomickou zaostalost (především zvýšenými investicemi) a na straně druhé musí dodržovat přísnou rozpočtovou disciplínu, aby splnily konvergenční kritéria vyplývající z členství v HMU. Maastrichtská smlouva proto ustanovila Kohezní fond (nebo také Fond soudržnosti), který od roku 1994 začal působit jako nový nástroj k posílení hospodářské a sociální soudržnosti s cílem pomoci nejméně vyspělým členským státům při vstupu do HMU. Pomoc je poskytována na

národní úrovni vybraným zemím, jejichž hrubý národní produkt (HNP) na obyvatele, měřený paritou kupní síly, je nižší než 90% průměru EU a které realizují Program hospodářské konvergence (příprava na vstup do HMU).⁴⁴

7 Možnosti financování rozvoje regionů v ČR ze zdrojů EU

1. května 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie. Vstup České republiky do Evropské unie nepřinesl pouze řadu nových povinností, vyplývajících z nových právních předpisů, ale také nové možnosti a výhody, mezi které můžeme zařadit i využívání zdrojů EU k financování vybraných aktivit nejen na úrovni správních celků.⁴⁵

Ve zkráceném programovacím období 2004-2006 se v ČR v rámci Cílů 1, 2 a 3 politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie realizovalo 16 programů podpory z fondů Evropské unie s celkovou alokací zhruba 2,6 miliardy EUR.⁴⁶ V nadcházejícím programovacím období 2007 -2013 bude moci Česká republika z fondů Evropské unie využít k podpoře rozvoje regionů, konkurenceschopnosti, hospodářského růstu a kvality života obyvatel až 26,7 miliard EUR (cca 774 miliard korun).⁴⁷

7.1 Možnosti financování v rámci Cíle 1

Podle definice Evropské unie, která vychází z hodnoty hrubého domácího produktu na hlavu, mohou v současnosti všechny regiony České republiky, s výjimkou města Prahy, čerpat podporu na projekty v rámci Cíle 1, protože většina z regionů NUTS 2 v ČR má příjem, který se rovná přibližně 50 - 60 % průměrného příjmu EU. Tímto ukazatelem se většina České republiky řadí do skupiny příjemců pomoci pro ty nejvíce zaostalé regiony. Příslušnost k Cíli 1 znamená větší množství peněz pro široké spektrum projektů, včetně projektů na rozvoj venkova, na podporu odborného školení a vzdělání, na rozvoj

⁴⁴ <http://www.euroskop.cz/40542/110838/clanek/regionalni-a-strukturalni-politika-evropske-unie/strukturalni-politika/> (cit. 15.12.2006)

⁴⁵ Špok, Radomír a kol. 2004. *Rozvoj územní veřejné správy v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky; s. 16

⁴⁶ www.strukturalni-fondy.cz (cit. 1.12.2006)

⁴⁷ www.strukturalni-fondy.cz (cit. 15.12.2006)

ekonomiky a infrastruktury. Příslušnost k Cíli 1 znamená navíc i to, že je pro daný region stanoven nižší procentuální příspěvek, kterým musí projekt spolufinancovat. Spolufinancování je důležitým principem, jímž se řídí využívání strukturálních fondů. Podle tohoto principu musí být finanční příspěvek Evropské unie doplněn příspěvkem z domácích zdrojů. Regiony v kategorii Cíl 1 musí rovněž přispět, avšak nižším procentem než ostatní regiony. V oblastech zařazených pod Cíl 1 pokrývá Evropská unie až 75% nákladů na realizaci schválené aktivity.

Možnosti financování projektů v regionu hlavního města Prahy popisují v podkapitole 7.2..

Pro Cíl 1 schválila ČR pět operačních programů, které financují rozvoj regionů. V rozpočtovém období 2004 – 2006 se jednalo o čtyři sektorové operační programy a jeden regionální - Společný regionální operační program (SROP):⁴⁸

- Operační program průmysl a podnikání podporuje rozvoj podnikatelského prostředí, podnikání v průmyslu a v průmyslových službách, zvyšování konkurenceschopnosti české průmyslové produkce, výzkum a vývoj v průmyslu a rozvoj a zvýšení efektivnosti energetiky.
- Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství podporuje rozvoj venkovských částí regionů, adaptaci českého zemědělství na evropský model, rozvoj multifunkčního zemědělství, zefektivnění multifunkční role lesů a rozvoj vodního hospodářství.
- Operační program rozvoj lidských zdrojů podporuje vysokou a kvalitní úroveň zaměstnanosti založenou na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, včetně integrace skupin ohrožených sociální exkluzí, dále pak rovné příležitosti pro muže a ženy, rozvoj celoživotního učení a adaptabilitu zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.
- Operační program infrastruktura podporuje modernizaci a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu a snižování negativních důsledků dopravy na životní prostředí. Dále podporuje ochranu životního prostředí a jeho složek (vody,

⁴⁸ <http://www.euroskop.cz/40542/110838/clanek/regionalni-a-strukturalni-politika-evropske-unie/strukturalni-politika/> (cit. 19.12.2006)

ovzduší a klimatu, nakládání s odpady), ochranu přírody a krajiny a odstraňování starých ekologických zátěží.

- Společný regionální operační program je komplementární s operačními programy jednotlivých sektorů a s Fondem soudržnosti, rozšiřuje jejich dopad na místní úroveň a orientuje se na společné rozvojové potřeby regionů.

7.2 Možnosti financování v rámci Cíle 2 a 3

Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, nebylo možné, na rozdíl od ostatních regionů České republiky, poskytnout hlavnímu městu Praze podporu v rámci Cíle 1. Díky tomu mají žadatelé z pražských obvodů omezenou možnost získávat finanční zdroje z EU, jelikož všechny operační programy, prostřednictvím kterých ostatní regiony prostředky ze strukturálních fondů čerpají, pražské žadatele předem vylučují. I přes tuto skutečnost však mají některé části hlavního města šanci, jak možnost financování z evropských fondů využít. V roce 2001 Evropská komise rozhodla o zaměření regionu soudružnosti hl. m. Praha na podporu z Cíle 2 a 3. Vedle operačních programů totiž existují také takzvané Jednotné programové dokumenty pro Cíle 2 a 3 (JPD2, JPD3). Ty jsou určeny výhradně pro žadatele z hlavního města. O podporu v rámci tohoto opatření se mohou ucházet neziskové organizace, městské části nebo drobní podnikatelé a profesní sdružení.⁴⁹

- Jednotný programový dokument pro Cíl 2:

Jednotným programovým dokumentem pro Cíl 2 (JPD2) se region soudržnosti hl. m. Praha uchází o finanční podporu vybraných projektů z Evropského fondu regionálního rozvoje. Opatření navržená v tomto dokumentu naplňují základní účel Cíle 2, tj. podporu hospodářské a sociální konverze regionů, které čelí strukturálním potížím.

- Jednotný programový dokument pro Cíl 3:

Jednotný programový dokument pro Cíl 3 (JPD 3) je referenčním dokumentem, na jehož základě bude poskytována podpora rozvoji lidských zdrojů na území hlavního města Prahy s využitím českých národních zdrojů a zdrojů Evropského sociálního fondu.

⁴⁹ www.strukturalni-fondy.cz (cit. 15.12.2006)

Vzhledem ke skutečnosti, že v empirické části práce vycházím z projektu, který žádal o finanční podporu v rámci Jednotného programového dokumentu pro cíl 2 (JPD 2), věnuji další kapitolu podrobnější charakteristice tohoto programového dokumentu.

8 Jednotný programový dokument pro Cíl 2 – JPD2

„Praha je vstupní bránou a významným rozvojovým pólem České republiky jako celku. Lze proto očekávat, že investice do regionu vložené – z úrovně města, státu nebo z fondů Evropské unie – se pozitivně projeví nejen ve městě samém, ale i v jeho okolí. Vztah Prahy s okolním regionem Střední Čechy, jehož je Praha přirozeným centrem a s nímž hodlá spolupracovat na řadě společných projektů, se musí dostat na kvalitativně vyšší úroveň.“⁵⁰

Praha má řadu předpokladů pro růst konkurenceschopnosti a zlepšování své pozice ve srovnání s dalšími městy ve střední Evropě (např. Vídní, Budapeští, Mnichovem a Varšavou). Přednosti Prahy rovněž zahrnují relativně levnou pracovní sílu, širokou nabídku a nižší cenu kancelářských a jiných prostor pro podnikání. Na druhé straně však Praha musí zlepšit nabídku kvalifikované pracovní síly (po níž je značná poptávka), návaznost na evropské dopravní trasy a zkvalitnit své telekomunikační systémy.⁵¹

Jednotný programový dokument pro Cíl 2 regionu soudržnosti Praha (JPD2) je program podpory, jehož prostřednictvím může hlavní město Praha čerpat prostředky z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF).⁵² Opatření navržená v tomto dokumentu naplňují základní účel Cíle 2, tj. podporu hospodářské a sociální konverze regionů, které čelí strukturálním potížím.

Hlavním cílem JPD 2 je odstranění nejvážnějších slabých stránek a rozvojových bariér regionu na vybraném území podpory, a to především zkvalitněním městského prostředí a

⁵⁰ MMR ve spolupráci s Magistrátem hlavního města ,2005, *Programový dodatek Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 regionu NUTS 2 hl. m . Praha na období 2004-2006; Č. j.: 13857/2004-53; verze 1* (online).Praha: MMR (cit. 1.12.2006). Dostupné z : < [http://www.praha-mesto.cz/\(undwdq45twv0mimu2hzt52mt\)/files/=38711/JPD2-Dodatek_1_4_prosinec_2005.doc](http://www.praha-mesto.cz/(undwdq45twv0mimu2hzt52mt)/files/=38711/JPD2-Dodatek_1_4_prosinec_2005.doc)>

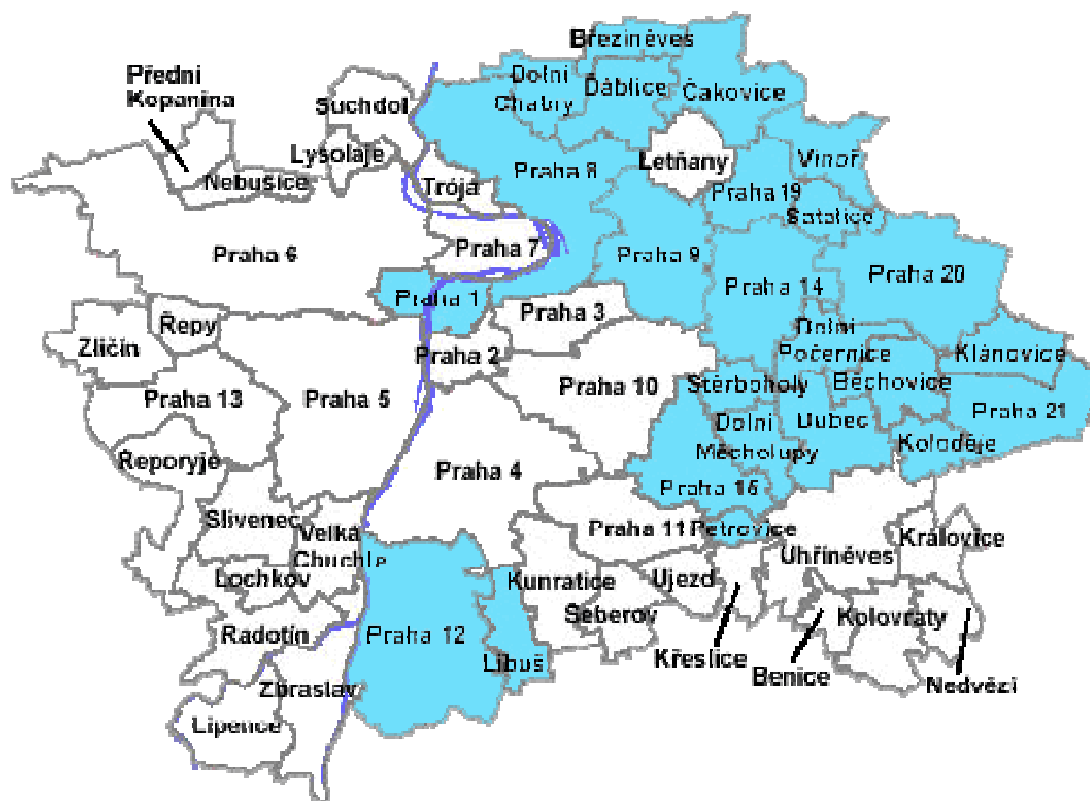
⁵¹ www.kamery.praha-mesto.cz, Magistrát hl.města Praha (cit. 15.12.2006)

⁵² <http://www.strukturalni-fondy.cz/jpd2/charakteristika> (cit. 15.12.2006)

rozvinutím potenciálu města tak, aby byla Praha schopna plnit očekávané role dynamického hlavního města členské země Evropské unie. Program je výrazně ekologicky orientován a umožňuje mimo jiné realizovat i opatření, která v budoucnu zabrání katastrofickým následkům povodní, k jakým v hlavním městě Praze došlo v srpnu roku 2002.

Podpora v rámci JPD 2 může být přiznána pouze části území hl. m. Prahy, která splní řadu podmínek pevně stanovených Evropskou komisí. Závazným kritériem pro rozsah vybraného území je limitní podíl 31 % obyvatel hlavního města. V souladu s Doporučením pro oblasti Cíle 2 bylo Radou hl. m. Prahy vymezeno převážně spojitě území, které zároveň splňuje i dolní mez populační velikosti - 30 tis. obyvatel (viz. Obrázek 1).⁵³

Obrázek 1: Mapa vybraného území programu JPD2

Zdroj: www.kamery.praha-mesto.cz (cit.15.12.2006)

⁵³ [http://www.kamery.praha-mesto.cz/\(qyksgu55k14vmyf4xxllcc55\)/files/=32780/Mapa+-+Vybrane+uzemi+JPD2.doc](http://www.kamery.praha-mesto.cz/(qyksgu55k14vmyf4xxllcc55)/files/=32780/Mapa+-+Vybrane+uzemi+JPD2.doc); Magistrát hl. města Praha (cit. 15.12.2006)

Řídícím orgánem JPD 2 je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR). Řízení programu je zajišťováno na úrovni Ministerstva pro místní rozvoj, včetně Centra pro regionální rozvoj ČR (CRR), které je zprostředkujícím subjektem a výkonnou jednotkou programu. MMR nese celkovou zodpovědnost za realizaci programu a za komunikaci s Evropskou komisí na jedné straně, a Ministerstvem financí (platebním orgánem a ústředním správním úřadem pro finanční kontrolu) na straně druhé. Ministerstvo pro místní rozvoj deleguje výkon některých řídicích funkcí, týkajících se projektové úrovně (výběru projektů) na Regionální radu, včetně sekretariátu Regionální rady. Tento orgán rovněž plní úlohu tzv. zprostředkujícího subjektu.

V programovacím období 2004 - 2006 bylo na program JPD 2 vyčleněno téměř 142,6 mil EUR (cca 4,3 mld. Kč), z čehož polovinou přispívá Evropský fond regionálního rozvoje a polovina je poskytnuta z veřejných zdrojů České republiky - státního rozpočtu, rozpočtu hl. města Prahy, rozpočtů městských částí a státních účelových fondů.

Dokument JPD 2 je zaměřen na tři strategické priority:⁵⁴

- Revitalizaci a rozvoj městského prostředí
- Vytváření podmínek budoucí prosperity vybraného území
- Technickou pomoc

O finanční podporu mohou vybrané subjekty žádat v těchto opatřeních a dílčích opatřeních:⁵⁵

Opatření pro Prioritu 1- Revitalizace a rozvoj městského prostředí:

- 1.1. - Dopravní systémy podporující přeměnu městského prostředí
- 1.2. - Regenerace poškozených a nevhodně využívaných ploch
- 1.3. - Veřejná infrastruktura zlepšující kvalitu života zejména na sídlištích

Opatření pro Prioritu 2 - Vytváření podmínek budoucí prosperity vybraného území :

- 2.1. Zvýšení kvality partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru, podpora vědy a výzkumu

⁵⁴ <http://www.strukturalni-fondy.cz/jpd2> (cit.10.12.2006)

⁵⁵ Zdroj: http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/old/1101116307jpd2_cz_02_04.pdf. (cit.15.12.2006)

2.2.1. Grantová schémata na rozvoj MSP (malé a střední podniky)

2.2.2. Příznivé podnikatelské prostředí

2.3. Rozvoj strategických služeb na podporu informační společnosti v Praze

Opatření pro Prioritu 3 – Technická pomoc:

3.1. Výdaje na přímé řízení programu

3.2. Výdaje na technickou podporu

Projekty žádající o dotace v rámci JPD 2 musí být realizovány na vybraném území, které zahrnuje celkem 24 městských částí hl. m. Prahy.⁵⁶

Seznam vybraných území:⁵⁷

- Praha 1
- Praha 8, Praha – Březiněves, Praha - Ďáblice
- Praha - Dolní Chabry
- Praha 9
- Praha 12, Praha - Libuš
- Praha 14;, Praha - Dolní Počernice
- Praha 15, Praha - Dolní Měcholupy, Praha - Dubeč
- Praha – Petroviče, Praha - Štěrboholy
- Praha 19, Praha – Makovice, Praha – Satanice, Praha - Vinoř
- Praha 20
- Praha 21, Praha – Běchovice, Praha – Klánovice, Praha – Koloděje

⁵⁶ [http://www.kamery.praha-mesto.cz/\(qyksgu55kl4vmyf4xxllcc55\)/files/=32780/Mapa+-+Vybrane+uzemi+JPD2.doc.](http://www.kamery.praha-mesto.cz/(qyksgu55kl4vmyf4xxllcc55)/files/=32780/Mapa+-+Vybrane+uzemi+JPD2.doc.), Magistrát hl. města Praha (cit. 14.12.2006)

⁵⁷ Odsouhlaseno usnesením Rady hl. m . Prahy č. 0950 ze dne 18. 6. 2002 a Rozhodnutím Evropské komise ze dne 21. června 2004 č. K(2004) 2134

9 Financování projektů neziskových organizací v kontextu vstupu ČR do EU

Již několikrát jsem v práci zmínila, že přístup k finančním prostředkům z evropských fondů znamená jedinečnou příležitost i pro neziskový sektor. Neziskové organizace mají v současné době díky fondům Evropské unie možnost získat nemalé finanční prostředky na financování svých veřejně prospěšných aktivit. Jak však vyplývá z krátké zkušenosti s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů i z reakcí neziskových organizací na první výzvy k předkládání žádostí o dotace z Evropské unie, není pro neziskové organizace získání těchto prostředků snadnou a bezproblémovou záležitostí. Podmínky, za kterých mohou neziskové organizace získat finanční podporu, nejsou totiž přizpůsobeny poměrně krátké novodobé existenci neziskového sektoru v České republice. V tom se liší situace v České republice od situace ve starších členských zemích evropské unie. Neziskové organizace v České republice mají sice již vytvořenu strukturu a zajištěno základní financování své činnosti, dosud však, až na výjimky, nedisponují silným zázemím potřebným pro realizaci rozsáhlejších aktivit. Problémy mají zejména s finančním a personálním zajištěním tvorby projektů a zpracování žádostí o podporu. Neziskové organizace nemají dostatek kvalifikovaných lidí, kteří rozumí mechanismu evropských dotací a tvorbě projektové žádosti a nemají ani finance na to, aby tvorbu projektu zadali komerčním firmám, které se zpracováním projektových žádostí zabývají.

Největším úskalím je však samotné financování projektu. Podpora z fondů Evropské unie je vyplácena až poté, kdy organizace vyúčtuje alespoň jednu etapu projektu. Realizaci projektů je tedy nutné předfinancovat z vlastních zdrojů. Vzhledem k nedostatku vlastních finančních zdrojů jsou neziskové organizace nuceny obracet se při snaze získat potřebné finanční zdroje na předfinancování projektů na veřejný nebo bankovní sektor. I zde se však setkávají s obtížemi. Neziskový sektor je již svou podstatou neziskovostí často limitován při získávání úvěru na předfinancování či spolufinancování zamýšlených aktivit. Nabídka jednotlivých bank je v zásadě stejná, nabízí klasické úvěrové projekty určené pro podnikatelský sektor. Téměř vždy je také vyžadována určitá forma ručení, například nemovitostí. V tomto procesu jsou tedy jasně zvýhodněny velké neziskové organizace, za kterými stojí silní partneři (církev, firmy, nadace, apod.), a to především díky větší možnosti ručit nemovitostmi či jiným majetkem. Malým neziskovým organizacím tak

často nezbývá nic jiného, než se s problémem financování obrátit na veřejný sektor, popřípadě volit nějaké nestandardní řešení.

I přes tyto nesnáze si dovoluji konstatovat, že se v souvislosti se vstupem do Evropské unie možnosti financování aktivit neziskových organizací, včetně těch menších, zlepšily, což dokládá řada schválených projektů právě menších neziskových organizací. Jeden z těchto projektů přibližuji v rámci empirické části práce (kapitola 10).

10 Empirická část - předvedení konkrétních metod a postupů při zpracování projektové dokumentace k žádosti o dotaci z fondů EU

Hlavním cílem empirické části práce bude předvést některé konkrétní postupy a metody, které mohou žadatelé o podporu z fondů EU aplikovat při vypracování projektové dokumentace, kterou je nutné doložit spolu se žádostí o finanční podporu.⁵⁸

Empirická část mé práce vychází ze skutečného projektu malé neziskové organizace - občanského sdružení, na kterém jsem se měla možnost podílet. Projekt se ucházel o finanční podporu z fondů Evropské unie, byl vyhodnocen jako přínosný a finanční podporu získal. V zájmu ochrany dat neuvádím pravé jméno občanského sdružení, pravý název projektu ani jména partnerů projektu. Občanské sdružení označuji zkratkou OS, partnerskou agenturu uvádím pod označením Agency a projekt nazývám projekt Sportovně volno-časového areálu.

V empirické části předvádím konkrétní aktivity, kterými jsem se zabývala v rámci přípravy jedné z příloh žádosti o poskytnutí finanční podpory na projekt sportovně volno – časového areálu v městské části Praha 12 Modřany. Tato žádost byla předložena v rámci třetí výzvy Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2, Opatření 1.3 - Veřejná infrastruktura zlepšující kvalitu života zejména na sídlištích.

V rámci přípravy požadované doprovodné dokumentace k žádosti o finanční podporu na tento projekt bylo mým zadáním připravit podklady pro kvalifikovaný odhad potenciální poptávky po službách plánovaného areálu. Ke splnění tohoto zadání jsem zvolila metodu sběru a sekundární analýzy veřejně dostupných dat a uskutečnila jsem několik vlastních šetření, které jsem následně vyhodnotila. Závěry, které jsem tímto způsobem získala, posloužily jako podklad pro kvalifikovaný odhad budoucí poptávky po službách areálu. Kvalifikovaný odhad byl součástí dokumentu Studie proveditelnosti, jež tvořil přílohu žádosti o přidělení finančních prostředků (ELZA).

⁵⁸ Mimo vlastní projektovou žádost (tzv. ELZA) je nutné při žádosti o finanční prostředky z fondů EU předložit i povinné přílohy (soulad s rozvojovou strategií, logický rámec projektu, podrobný rozpočet, analýza nákladů a výnosů při překročení hranice 10 mil. Kč, doklad o právní subjektivitě, výpis z rejstříku trestů, výpis z katastru nemovitostí, prohlášení o bezdlužnosti, podrobná projektová dokumentace, Studie proveditelnosti, stavební povolení, hodnocení o vlivu na životní prostředí)

Předvedení konkrétních postupů při vypracování projektové dokumentace k tomuto projektu malé neziskové organizace považují za přínosné zejména s ohledem na skutečnosti zmíněné v předchozí kapitole, která byla věnována problémům, se kterými se při vypracování a podávání žádosti o finanční podporu potýkají neziskové organizace. Jedním z hlavních problémů, které v této kapitole uvádím je skutečnost, že mají problém s kvalitním vypracováním projektové dokumentace a nemají finance na to, aby tvorbu projektu zadali specializovaným poradenským a zpracovatelským agenturám. Popsaný postup je příkladem toho, jak lze jednu z částí projektové dokumentace vypracovat s velmi omezeným počtem lidských a finančních zdrojů.

10.1 Popis projektu

Projekt sportovně volno – časového areálu bude realizován v lokalitě městské části Praha 12, tedy v regionu, v němž může být projektům, které zlepšují infrastrukturu a kvalitu životního prostředí a života obyvatel, přiznána podpora v rámci Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2.

Vzhledem k tomu, že projekt řeší zřízení nového sportovně volno - časového areálu na Praze 12, uzavřelo OS strategické partnerství s agenturou Agency, která má několikaleté zkušenosti s pořádáním sportovních a kulturních akcí. Dalším důležitým partnerstvím, které dané OS uzavřelo, bylo partnerství s městskou částí Praha 12, která převzala nad projektem záštitu

Cílem občanského sdružení OS bylo podpořit rozvoj daného regionu a zlepšit kvalitu životního prostředí a života obyvatel městské části Praha 12 tím, že odstranění ekologickou zátěží z pozemků, na kterých má být projekt realizován. V dalším kroku OS rozšíří možnosti obyvatel městské části Praha 12, jak kvalitně trávit volný čas tím, že na upraveném pozemku postaví nový sportovně volno-časový areál, zaměřený zejména na provozování „mladých“ sportů, především na stále více oblíbené freestylové aktivity.

Cílem předkládaného projektu tedy byla revitalizace stávajícího nefunkčního prostředí a jeho proměna na centrum volného času a sportovních aktivit pro obyvatele městské části Praha 12 – Modřany, ale i přilehlých městských částí. V první etapě (na kterou již byla projektu přiznána podpora) má být proveden odkup pozemků, odstranění

ekologické zátěže, výstavba zázemí pro sportoviště na lodi,⁵⁹ zřízení veřejného přístupového bodu k internetu a instalace kamerového systému. Ve druhé etapě realizace projektu má dojít k výstavbě 2 kurtů pro plážový volejbal, 4 drah pro petanque, 3 zpevněných ploch (pro bmx kola, streetbasket a jiné míčové hry a plocha pro in-line hokej) a následné instalaci mobilních prvků jako jsou např. překážky, U-rampy, basketbalové koše a obdobná zařízení. Projekt by měl být dokončen do 2 let od zahájení prací.

10.2 Charakteristika vlastních aktivit v rámci projektu

Mým úkolem v rámci přípravy dokumentace k popsanému projektu bylo podílet se na analýze stávajícího stavu a potřeb obyvatel v městské části Praha 12 v kontextu projektového záměru a doložit potenciální poptávku po službách, které má plánovaný areál nabízet. Jak uvedu a doložím v dalších kapitolách, je Praha 12 poměrně mladým regionem, lokalitou s vysokým podílem sídlištní zástavby a přesto nenabízí dostatek možností, jak kvalitně trávit volný čas. Tyto skutečnosti dokládám pomocí následujících metod a postupů:

- 1) Definování cílové skupiny, pro kterou by měl být projekt přínosem.
- 2) Charakteristika regionu MČ Praha 12 v kontextu projektového záměru: rozloha, socio - demografický vývoj a bytová zástavba městské části Praha 12
Použitá metoda: sběr a sekundární analýza dostupných dat
- 3) Vyhodnocení možností sportovně volno-časového vyžití v rámci MČ Praha 12
Použitá metoda: Monitoring sportovišť s podobným zaměřením jako plánovaný areál, která jsou lokalizována na území regionu městské části Praha 12 a na území regionu hlavního města Prahy.
- 4) Zjištění potenciální poptávky po službách plánovaného areálu
Použité metody:
 - a) *analýza veřejně dostupných dat, konkrétně výsledků názorového průzkumu mezi občany realizovaného MČ Praha 12 v rámci komunitního plánování*
 - b) *realizace a vyhodnocení 2 vlastních průzkumů a šetření.*

⁵⁹ Poznámka: Toto netradiční řešení bylo zvoleno na základě faktu, že předmětné území se nachází v aktivní povodňové zóně a z tohoto důvodu nelze zde umístit trvalou stavbu (nekryté sportovní plochy jsou přípustné).

10.3 Cílová skupina popsaného projektu

Primární cílová skupina popsaného projektu je vzhledem k jeho plánovanému zaměření na „mladé sporty“ a na freestylové aktivity definována následovně:

- děti a mládež - (8-17 let) navštěvující základní a střední školy. Kromě těch, kteří mají bydliště v městské části Praha 12, je možné počítat i s těmi, kteří navštěvují školní zařízení v Praze 12, a přitom žijí v jiné městské části. Tato skupina je velmi důležitá, protože se předpokládá, že mládež do 17 let bude tvořit významnou část uživatelů
- obyvatelé MČ Praha 12 - (18-40 let), kteří žijí v docházkové vzdálenosti. Do této skupiny patří i část obyvatel panelového sídliště Modřany.
- návštěvníci z celé Prahy, kteří již dnes využívají danou lokalitu v rámci přilehlé cyklostezky
- turisté - v blízkosti areálu se nachází kemp, který je využíván mnoha zahraničními návštěvníky (například z Nizozemí a Dánska), kteří mají zájem o aktivně strávenou dovolenou a vozí si s sebou sportovní vybavení jako např. jízdní kola nebo in-line brusle. V blízkosti plánovaného areálu je lokalizován hostel, který je využíván zejména mladými zahraničními návštěvníky Prahy.

Sekundární cílovou skupinu tvoří zejména subjekty, které budou využívat areál nepřímo, jako nástroj pro vlastní aktivity (podnikatelské subjekty a partneři projektu).

10.4 Charakteristika regionu městská část Praha 12

10.4.1 Základní popisné údaje:

Městská část Praha 12 se rozkládá na jižním okraji hlavního města Prahy, na pravostranném břehu řeky Vltavy. Její hranice tvoří na západní straně Vltava, na severní straně hranice městské části Prahy 4, na východě pak hranice s městskou částí Libuš a jižní hranice je tvořena hranicí Prahy (viz. Obrázek 2).

Městskou část tvoří několik bývalých samostatných obcí, a to Modřany, Komořany, Cholupice, Točná a Kamýk. V roce 1974 byly připojeny k Praze Cholupice s osadou Točná a začleněny do Modřan. V roce 1989 byla k Modřanům připojena část sídliště Lhotka a Libuš a byla pojmenována, podle již vžitého názvu této oblasti, na Kamýk. Roku 1991 se dnešní městská část Praha 12 stala samostatným obvodem s celkovou rozlohou cca 2331 ha.

Obrázek 2: Mapa - Lokalizace MČ Praha 12⁶⁰

Zdroj: Oficiální server MČ Praha 12

⁶⁰ <http://www.praha12.cz/mc-rozvoj-historie/zakladni-informace/>

10.4.2 Rozloha

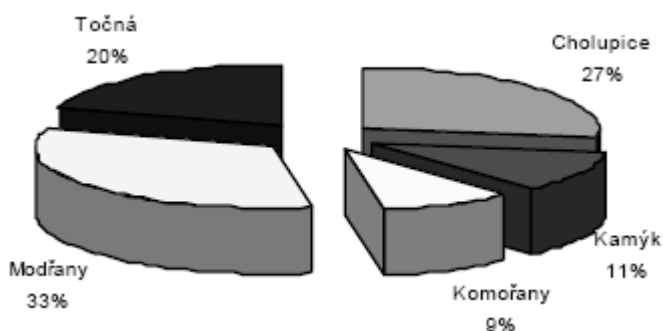
Městská část Praha 12 se rozkládá na ploše 2 331 hektarů. Rozloha jednotlivých obcí městské části Praha 12 je uvedena v Tabulce 1. Podíl jednotlivých obcí na celkové rozloze městské části Praha 12 znázorňuje Graf 1. Svoji rozlohou se Praha 12 řadí mezi největší městské části (větší rozlohu mají již jen městské části Praha 6, Praha 5 a Praha 4).

Tabulka 1: Rozloha MČ Praha 12 a jednotlivých obcí MČ Praha 12

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ	ROZLOHA (V HA)	PODÍL NA ROZLOZE MČ (V %)	PRAHA OD ROKU	PRVNÍ PÍSEMNE ZÁZNAMY
Cholupice	638	27	1974	1300
Kamýk	254	11	1988	1988
Komořany	207	9	1968	1088
Modřany	770	3	1968	1178
Točná	463	20	1974	1345
PRAHA 12	2333	100		

Zdroj: Oficiální server městské části Praha 12⁶¹

Graf 1: Podíl jednotlivých obcí na celkové rozloze MČ Praha 12

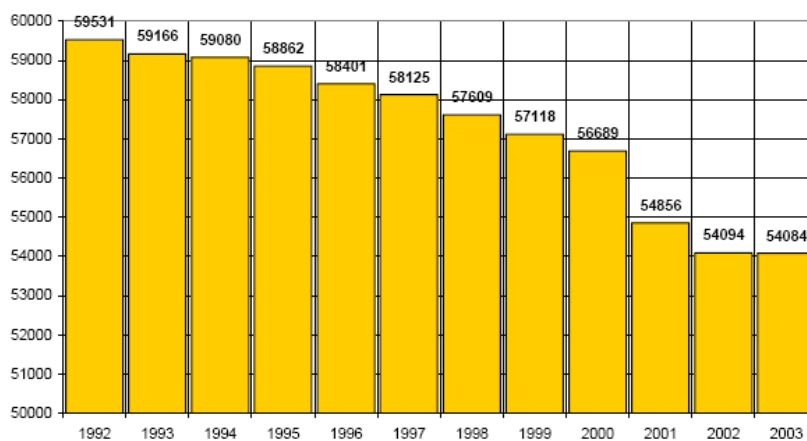
Zdroj: Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb⁶²

⁶¹ Dostupné z < : <http://www.praha12.cz/mc-rozvoj-historie/zakladni-informace/region-v-cislech.html>> (cit. 17.12.2006)

10.4.3 Demografický vývoj

Z dostupných údajů v době přípravy projektové žádosti bylo možné konstatovat, že k 31.12. 2002 činil počet obyvatel městské části Praha 12 54 094.⁶³ Vývoj počtu obyvatel městské části Praha 12 vykazuje obdobný trend jako vývoj obyvatel v celém hlavním městě Praha. Charakteristický je výrazný nárůst počtu obyvatel před rokem 1990, který byl podpořen zejména bytovou výstavbou, a to zejména výstavbou nových sídlišť na katastrálním území Modřany, Kamýk a Libuš a doplnění původní zástavby v katastrálním území Komořany a Točná. Po ukončení panelové výstavby po roce 1990 došlo ke změně. Počet obyvatel stagnoval a dokonce došlo i k mírnému poklesu. Vývoj počtu obyvatel MČ Praha 12 v letech 1992 – 2003 znázorňuje Graf 2. Dalšími příčinami poklesu počtu obyvatel jsou změny v demografickém chování obyvatelstva (odkládání porodů) v souvislosti se změnou hodnotových postojů a špatnou ekonomickou a bytovou situací, dále pak obrat migračního salda, který souvisí s odchodem dospívajících dětí ze společné domácnosti a možná i se zhoršením nabídky pracovních příležitostí, kterou způsobilo zrušení některých větších podniků v daném regionu.

Graf 2: Počet obyvatel v městské části Praha 12 v letech 1992- 2003

Zdroj: *Situační analýza MČ Praha 12*⁶⁴

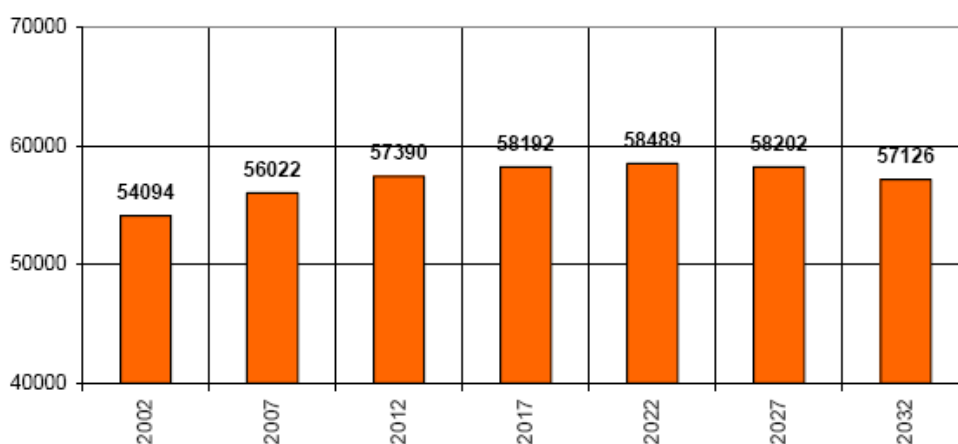
⁶² Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. *Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb* (online). Praha: Úřad městské části Praha 12. (cit. 2.11.2006). Dostupné z: <http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>

⁶³ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. *Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb* (online) (cit. 2.11.2006)

⁶⁴ Šmíd, M., M. Kařízek. 2002. *Situační analýza MČ Praha 12 Situační analýza MČ Praha*. Praha: MČ Praha 12 ; Údaje datového jádra ČSÚ – Praha 2003 (online) Praha: ČSÚ. Dostupné z <http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>

Pokud jde o vývoj počtu obyvatel do budoucna, Prognóza populačního vývoje obyvatel Prahy 12 do roku 2032⁶⁵ uvádí, že v porovnání s regionem celé Prahy, má městská část Praha 12 lepší vyhlídky. Obyvatelstvo městské části Praha 12 je mladší než pražská populace obecně a lze předpokládat, že ke zlepšení populační situace může přispět i plánovaná bytová výstavba v rámci developerských projektů, která může do regionu přilákat mladší a ekonomicky silnější obyvatelstvo. Podle Prognózy populačního vývoje obyvatel Prahy 12 do roku 2032 lze usuzovat, že alespoň na začátku prognózovaného období dojde k mírnému nárůstu počtu obyvatel městské části Praha 12. Tento nárůst se bude zpomalovat a posléze dojde k jeho poklesu (jedná se o první fázi prognózy bez zohlednění migrace, kdy je vývoj počtu obyvatel v regionu ovlivněn pouze přirozeným přírůstkem). Graf 3 znázorňuje předpokládaný vývoj počtu obyvatelstva MČ Praha 12 do roku 2032.

Graf 3: Základní výsledek projekce počtu obyvatel MČ Praha 12 do roku 2032 bez zohlednění migrace

Zdroj: Zdroj: Situační analýza MČ Praha 12⁶⁶

⁶⁵ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online). Praha: Úřad městské části Praha 12. (cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s 68

⁶⁶ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online). Praha: Úřad městské části Praha 12. (cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s 69

Je však nutné zmínit skutečnost, že vývoj počtu obyvatel městské části Praha 12 je zásadně ovlivňován migrací, tedy stěhováním. Po zohlednění tohoto ukazatele je prognózovaný přírůstek počtu obyvatel záporný. Předpokládaný negativní vývoj lze zvrátit mimo jiné podporou nové výstavby (viz kapitola 10.4.4.).

10.4.4 Trendy bytové výstavby v městské části

Jak jsem již uvedla, žije na území městské části Praha 12 přibližně 54 tis. obyvatel. Dle koncepce regenerace panelových sídlišť vytvořené Útvarem rozvoje hl. města Prahy z roku 2005⁶⁷ se nacházejí v územním obvodu tato sídliště: Baba II, Lhotka-Libuš-jih, Lhotka-Libuš-sever a Modřany. V těchto čtyřech sídlištích žije celkem 47 786 obyvatel, což představuje celkem 79,2% celkového počtu obyvatel městské části Praha 12. Vzhledem k řadě nezastavěných pozemků, které skýtají možnost dalšího rozvoje bytové výstavby,⁶⁸ lze do budoucna předpokládat intenzivní bytovou výstavbu. Již v současné době byly dokončeny nebo jsou dokončovány stavební projekty Panorama Modřany, Slunečnice Lhotka, Bytečky u lesa, Výhledy Lhotka nebo Sunhouse.

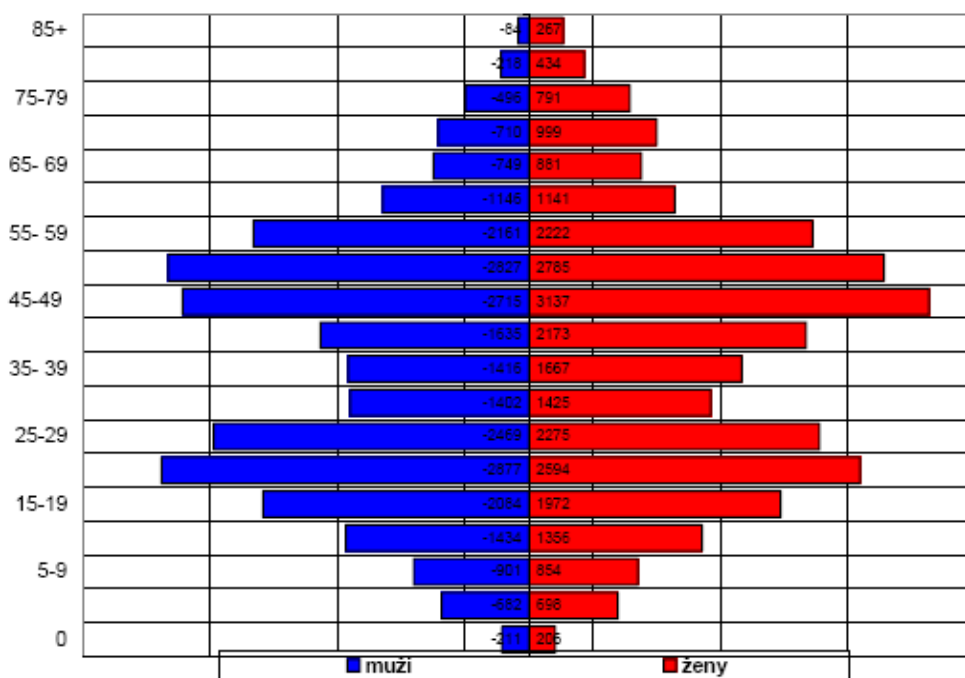
⁶⁷ [http://www.praha-mesto.cz/\(4nz2vg55fbydocjkvsqes22x\)/zdroj.aspx?typ=2&id=5952&sh=1870829560](http://www.praha-mesto.cz/(4nz2vg55fbydocjkvsqes22x)/zdroj.aspx?typ=2&id=5952&sh=1870829560); Magistrát hlavního města Praha (cit. 1.6.2005)

⁶⁸ *Koncepce bytové politiky MČ Praha 12 pro rok 2001a navazující období*(online). 2000. Praha: Městská část Praha 12 (cit. 1.9. 2006). Dostupné z <http://www.praha12.cz/doc/dulezite_doc/byty/byt_politika_koncepce.pdf>

10.4.5 Věková struktura obyvatelstva

Je možné konstatovat, že městská část Praha 12 patří mezi „nejmladší“ městské části na území hlavního města Prahy, což dokládají následující charakteristiky: průměrný věk 38 let, relativně menší zastoupení osob starších 59 let, silnější zastoupení osob v produktivním a zejména předproduktivním věku (věková skupina 45-55 let a jejich děti)⁶⁹. Graf 4 znázorňuje věkové složení obyvatelstva MČ Praha 12 ke dni 31.12.2002.

Graf 4: Věkové složení obyvatelstva MČ Praha 12 (stav k 31. 12. 2002)

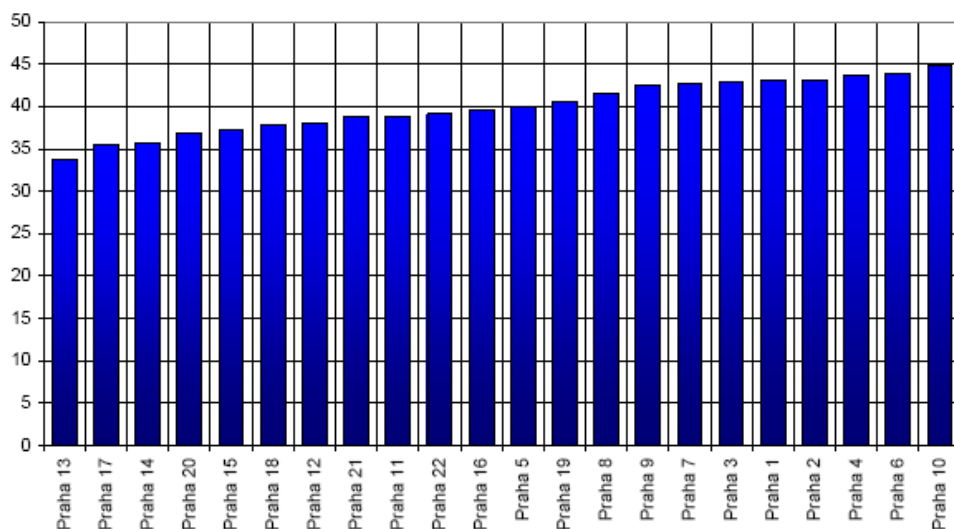

(zdroj: ČSÚ, 2003)

⁶⁹ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online)..Praha: Úřad městské části Praha 12.(cit. 1.9.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>.

Z pohledu průměrného věku obyvatel jednotlivých správních obvodů hlavního města Prahy, dle sčítání SLBD 2001, byly nejstaršími částmi městskými částmi Praha 10, následována Prahou 6 a centrem města – městskými částmi Praha a Praha 2. Nejmladšími městskými částmi se naopak ukázaly být obvody s velkými sídlišti: Praha 13, Praha 17, Praha 20, Praha 15, Praha 18 a Praha 12 (viz Graf 5).

Graf 5 : Pomyslné pořadí jednotlivých správních obvodů HMP dle průměrného věku k datu 1. 3. 2001⁷⁰

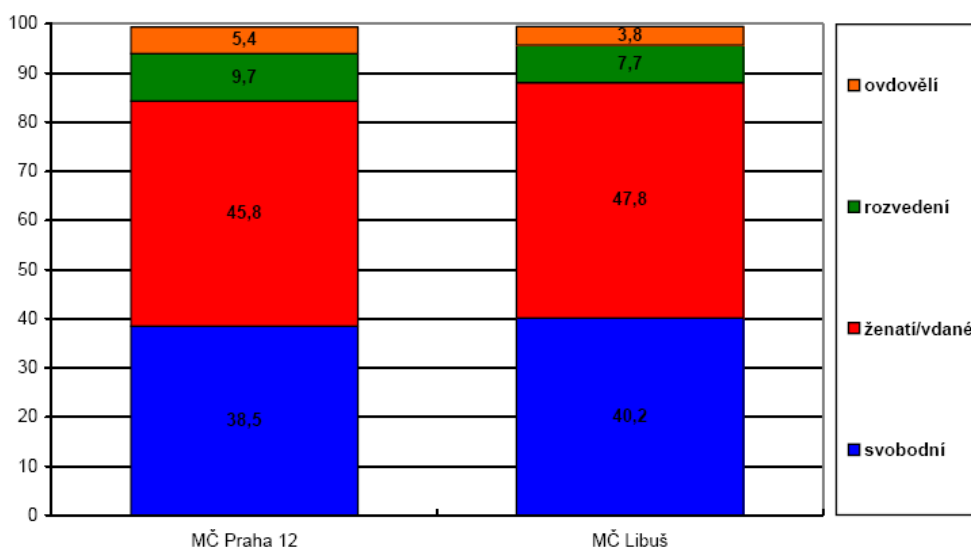

Zdroj: sčítání SLBD, Č SÚ 2001

⁷⁰ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online).Praha: Úřad městské části Praha 12.(cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s. 71

Věková struktura obyvatelstva pochopitelně do určité míry ovlivňuje i složení obyvatel podle rodinného stavu. Spolu se skutečností, že městská část Praha 12 patří mezi nejmladší městské části v Praze, je možné konstatovat i to, že v době sčítání obyvatelstva vykazovala Praha 12 vůbec nejvyšší podíl svobodných osob starších 15 let, nižší podíl rozvedených osob a velmi nízký podíl ovdovělých osob.⁷¹ Graf 6 znázorňuje procentuální podíl jednotlivých skupin obyvatelstva podle rodinného stavu na celkovém počtu obyvatel MČ Praha 12 a MČ Libuš ke konci roku 2001.

Graf 6: Srovnání podílu obyvatelstva podle rodinného stavu v MČ Praha 12 v roce 2001 (údaje v %)⁷²

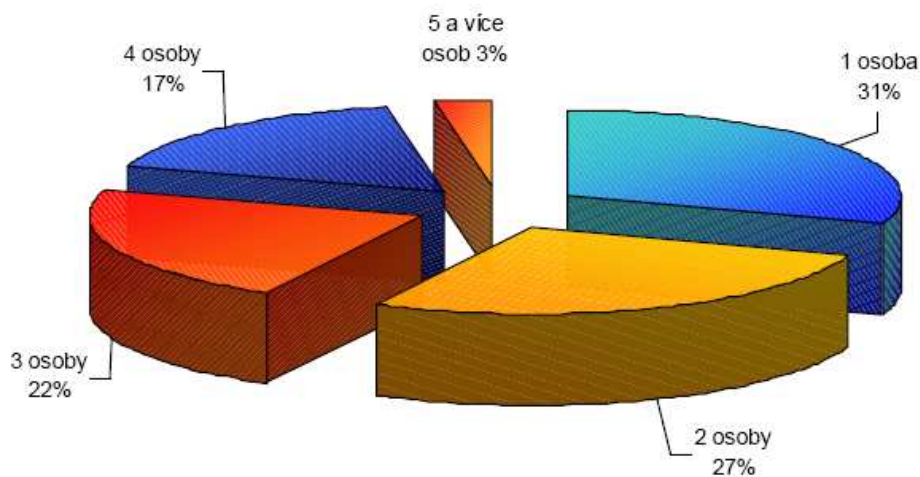
Zdroj: SLBD, ČSÚ. 2003

⁷¹ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online)..Praha: Úřad městské části Praha 12.(cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s. 49

⁷² Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online)..Praha: Úřad městské části Praha 12.(cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s. 50
Převzato ze Situační analýzy MČ Praha 12;., strana 50; dostupné na http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf

Z pohledu struktury domácností je možné pozorovat trend nárůstu podílu jednočlenných domácností („singles“ a starší osoby). Tuto skutečnost ilustruje Graf 7.

Graf 7 : Domácnosti MČ Praha 12 podle počtu členů rok 2001 (údaje v %)⁷³

Zdroj: SLBD, ČSÚ 2003

10.4.6 Závěr vyvozený ze sociálně demografické analýzy

Z uvedených dat vyplývá, že městská část Praha 12 je jedním z nejmladších regionů Prahy a má nejvyšší podíl svobodných osob starších 15 let. Z uvedené Prognózy populačního vývoje obyvatel Prahy 12 do roku 2032 lze vyvozovat, že při plánované podpoře bytové výstavby bude tento trend přetrvávat i v blízké budoucnosti. Tyto ukazatele jsou obzvláště zajímavé pro projekt plánovaného sportovně volno-časového areálu, protože sportovní vyžití a důraz na aktivní trávení volného času patří k charakteristikám životního stylu mladší věkové skupiny obyvatel.

⁷³ Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb (online). Praha: Úřad městské části Praha 12. (cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>. s. 53

10.5 Monitoring možností sportovního a volno-časového vyžití v lokalitě plánovaného areálu

Dalším krokem ke zjištění poptávky po službách sportovně volno-časového areálu byl monitoring možností sportovního a volno-časového vyžití primárně v městské části Praha 12, sekundárně pak i v celém regionu hlavního města Prahy. Níže uvádím seznam sportovišť a míst, která lze využít k aktivnímu trávení volného času. Nejprve jsou uvedena sportoviště v městské části Praha 12 podle provozovaných aktivit, poté jsou uvedena ta sportoviště na území hlavního města Prahy, která poskytují alespoň částečně podobné služby jako plánovaný areál. Jedná se o sportoviště, která nabízí freestyle aktivity, jako jsou např. in-line brusle, beach volleyball, skateboarding atd. Uvedený seznam sportovišť je sestaven na základě vlastního průzkumu a sběru dat z veřejně dostupných databází.⁷⁴

10.5.1 Sportoviště a volno-časová zařízení na území MČ Praha 12

V Praze 12 je převážná část sportovních aktivit soustředěna do areálů základních škol, ve kterých jsou vybudována poměrně kvalitní sportovní zařízení. Tato sportovní zařízení si ve velké míře pronajímají sportovní oddíly, neboť další sportoviště se na území městské části, s výjimkou tří fotbalových hřišť a jednoho areálu pro národní házenou, nenacházejí. Na území Prahy 12 nejsou vybudována žádná sportoviště, která by měla nadregionální význam⁷⁵.

⁷⁴ Katalogy internetových prohlížečů www.seznam.cz; www.centrum.cz, www.google.cz ; www.zlatestranky.cz, www.praha12.cz

⁷⁵ Šmíd, M., M. Kařízek. 2002. *Situační analýza MČ Praha 12 Situační analýza MČ Praha*. Praha: MČ Praha 12

Níže uvádím přehled sportovišť, která poskytují možnosti sportovního a volno-časového vyžití stejného nebo podobného rázu, který by měl poskytovat nový sportovně volno-časový areál.

BMX
➤ Areál na provozování BMX se v daném regionu nenachází
Skateboarding
➤ Skate Park ZŠ Angelovova (byl zde pořádán in-line cup)
Fitness
➤ FITNESS RAP FACTORY
➤ Posilovna PALESTRA při ZŠ Modřanská s rozš. vyučováním jazyků
➤ FITKO
➤ FIT STYLE
➤ Fitness studio U Jakuba
➤ EC studio
➤ Fit club Fantasy
In-line brusle
➤ Areál na provozování in-line bruslení se v daném regionu nenachází
Kolečkové brusle – alternativa in-line bruslí
➤ Kolečkové rychlobruslení v Domě dětí a mládeže Modřany
Streetbasket
➤ Hřiště pro streetbasket v daném regionu není
Beach Volleyball
➤ V tělocvičně školy v ZŠ prof. Švejcara byl vybudován beach volejbalový kurt
Frisbee, Petanque, krocket (možné volnočasové aktivity, které bude nabízet plánovaný areál)
➤ Areál nabízející tyto možnost volno-časového vyžití se v daném regionu nenachází

10.5.2 Sportoviště a volno-časová zařízení na území HMP

Na území hlavního města se nachází několik skate parků. Skateparky sice poskytují poněkud odlišnou nabídku služeb oproti plánovanému areálu, ale svou podstatou k němu mají nejbližší. Je však třeba zdůraznit, že cílová skupina plánovaného areálu je ve srovnání se skate parky mnohem širší. To souvisí se šíří poskytovaných služeb plánovaného areálu, který se oproti skate parkům nezaměřuje jen na jeden druh aktivit a také s územním rozsahem plánovaného areálu. Níže uvádím sportoviště, která poskytují možnost vyžití pro vyznavače „mladých“ sportovních aktivit na území hlavního města Prahy.

Skate parky v Praze
➤ Rodeo (Letná)
➤ Stalin (Letná)
➤ Štvanice
➤ Strašnice
Tratě BMX
➤ Bohnice
➤ Řepy
In-line
➤ Letná
➤ Ladronka
➤ Stromovka
Beach Volleyball
➤ Letná
➤ Žluté lázně – Podolí
➤ Gymnázium Budějovická
➤ Libeň
➤ ZŠ Horáčkova P-4
➤ TJ Astra Zahradní město
➤ TJ Spoje Žižkov
➤ Sokol Kunratice
➤ Koupaliště Šárka
Volno-časové aktivity (frisbee, petanque, krocket)
➤ Žluté lázně
➤ Hamr
➤ Landronka

10.5.3 Závěr vyvozený z monitoringu sportovních a volno-časových zařízení

Z uvedeného šetření vyplývá, že na území MČ Praha 12 není k dispozici dostatek sportovišť pro vyznavače „mladých“ sportů a freestyle aktivit. V územním obvodu městské části Praha 12 zcela chybí sportoviště pro BMX, in-line bruslení a volno-časové aktivity, jako jsou frisbee, petanque nebo kriket. Zájemci mají možnost využít skate park ZŠ Angelovova, popřípadě beach-volleybalový kurt v ZŠ Profesora Švejcara. Za ostatními sporty je nutné cestovat do jiných městských částí, například na Letnou nebo na ostrov Štvanice. Největší nabídka sportovního vyžití je pro občany Prahy 12 v oblasti fitness aktivit.

10.6 Zjišťování potenciální poptávky po službách plánovaného areálu na základě stávajícího využívání přílehlé cyklostezky - terénní šetření

Dalším postupem, který jsem při odhadu budoucí návštěvnosti plánovaného areálu aplikovala, bylo zmapování stávající návštěvnosti přílehlé cyklostezky. Svým zaměřením by na tuto cyklostezku měly služby sportovně volno-časového areálu vhodně navazovat.

Plánovaný areál je lokalizován v těsné blízkosti části cyklostezky a golfového hřiště v územním obvodu městské části Praha 4 – Hodkovičky v Náklí. K rekreační cyklistice a k jízdě na in-line bruslích je tak již dnes na tomto území mnoha občany intenzivně využívána asfaltová komunikace o šířce cca 5m. Tuto komunikaci však při sportovních aktivitách občané nemohou opustit, nemohou se přiblížit k vltavskému břehu a využít pozemků v tomto pásu k případnému sportovnímu vyžití či jiné relaxaci. V této oblasti zcela chybí jakékoli zázemí, občané nemají možnost občerstvení nebo návštěvy toalety. Realizace plánovaného sportovně volno-časového areálu by tedy byla vhodným doplněním tohoto území.

V rámci zjišťování poptávky po službách plánovaného areálu a jeho potenciální návštěvnosti bylo tedy třeba provést šetření, které by poskytlo údaje o počtu občanů, kteří cyklostezku v sousedství plánovaného areálu využívají.

10.6.1 Výsledky terénního šetření

Počet osob, které cyklostezku využívají shrnuji v Tabulce 2 a v Tabulce 3. Údaje jsem nashromáždila pomocí vlastního terénního průzkumu,⁷⁶ který byl proveden v uvedených dnech. Během 8 dnů jsem spolu s týmem, který byl pro tento účel sestaven, sledovala počet cyklistů a in-line bruslařů. Data jsou uvedena v hodinových intervalech.

Tabulka 2: Průzkum využití cyklostezky u plánovaného areálu – pracovní dny

POČET OSOB				
Hodina	Den			
	20.6.2005 Pondělí	20.7.2005 Středa	19.8.2008 Pátek	20.9.2005 Úterý
9.00-10.00	15	38	29	24
10.00-11.00	22	46	51	42
11.00-12.00	20	27	32	35
12.00-13.00	46	59	48	39
13.00-14.00	35	94	82	56
14.00-15.00	89	112	96	84
15.00-16.00	164	175	182	166
16.00-17.00	206	238	257	224
17.00-18.00	241	259	265	203
18.00-19.00	225	245	239	106
19.00-20.00	152	139	168	58
20.00-21.00	56	32	44	5
Celkem	1271	1464	1493	1042

Zdroj: Vlastní šetření⁴⁷

⁷⁶ Metodika průzkumu: bylo prováděno místní šetření v uvedených hodinách s cílem odlišit pracovní dny a dny pracovního klidu. Do celkového počtu byli započítáváni všichni uživatelé cyklostezky (cyklisti, in-line bruslaři, běžci, chodci). Minimální věková hranice pro započtení byla stanovena na 6 let (jelikož nedošlo k dotazování jednotlivých uživatelů cyklostezky, byla věková hranice pro započtení stanovena vlastním posouzením)

Tabulka 3: Průzkum využití cyklostezky u plánovaného areálu - dny pracovního klidu

POČET OSOB				
Hodina	Den			
	24.6.2005 Sobota	30.7.2005 Neděle	28.8.2008 Neděle	17.9.2005 Sobota
9.00-10.00	11	25	29	35
10.00-11.00	27	69	41	41
11.00-12.00	39	77	42	37
12.00-13.00	25	29	48	25
13.00-14.00	27	57	89	69
14.00-15.00	110	132	126	91
15.00-16.00	174	185	192	187
16.00-17.00	215	255	250	237
17.00-18.00	239	260	272	215
18.00-19.00	245	238	230	111
19.00-20.00	122	170	161	99
20.00-21.00	47	57	54	15
Celkem	1281	1554	1534	1162

Zdroj: Vlastní šetření⁷⁷

10.6.2 Závěr vyplývající z terénního šetření

Z výše uvedeného šetření vyplynulo, že návštěvnost cyklostezky je poměrně vyrovnaná a mírně převažuje používání cyklostezky ve dnech pracovního klidu.

Průměrná návštěvnost v pracovní dny dosahovala 1.317 návštěvníků. Průměrná návštěvnost ve dnech pracovního klidu dosahovala 1.382 návštěvníků. V nejrušnější části dne, tedy přibližně někdy mezi 17 a 19 hodinou, se počet osob pohyboval kolem 250. Vzhledem k nedostatečnému zázemí a možnostem, které stávající stav cyklostezky nabízí, lze podle mého názoru usuzovat na to, že v dané lokalitě existuje základní potenciál pro případnou návštěvu areálu.

⁷⁷ **Metodika průzkumu:** bylo prováděno místní šetření v uvedených hodinách s cílem odlišit pracovní dny a dny pracovního klidu. Do celkového počtu byli započítáváni všichni uživatelé cyklostezky (cyklisti, in-line bruslaři, běžci, chodci). Minimální věková hranice pro započtení byla stanovena na 6 let (jelikož nedošlo k dotazování jednotlivých uživatelů cyklostezky, byla věková hranice pro započtení stanovena vlastním posouzením)

10.7 Zjišťování potenciální poptávky po službách plánovaného areálu pomocí sekundární analýzy výsledků názorového průzkumu MČ Praha 12⁷⁸

Jedním z cílů projektu výstavby sportovně volno-časového areálu je nabídka příležitostí pro trávení volného času a sportovního vyžití. Dalším krokem ke zjištění potenciálního zájmu o plánovaný areál byla analýza zájmu obyvatel městské části Praha 12 o zařízení podobného druhu a analýza spokojenosti obyvatel se stávající nabídkou podobných zařízení.

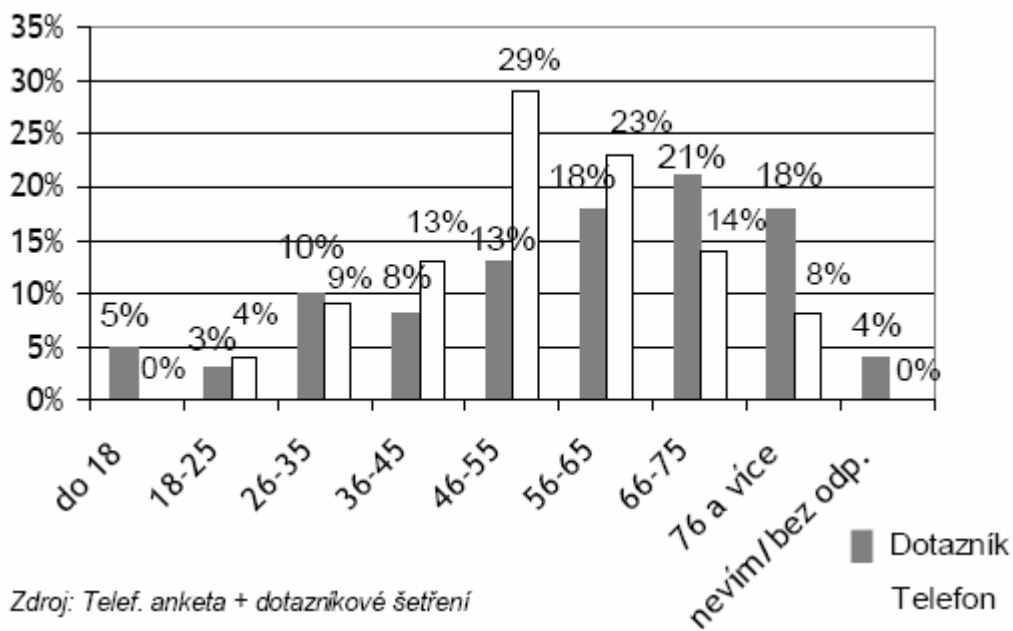
V rámci komunitního plánování sociálních služeb proběhl v květnu 2004 z iniciativy městské části Praha 12 názorový průzkum obyvatel Prahy 12. Kromě poptávky po sociálních službách bylo cílem průzkumu zjistit názory obyvatel Prahy 12 na čistotu, vzhled, volný čas, kulturu, sport a bezpečnost na Praze 12. Z odpovědí respondentů je možné vyvodit některé podstatné závěry. Níže uvádím vybrané výsledky průzkumu, jež jsou relevantní v souvislosti se zjišťováním poptávky po službách plánovaného sportovně volno-časového areálu.

⁷⁸ *Názorový průzkum obyvatel MČ Praha 12.*(online). 2004. Městská část Praha 12. (cit. 1.6.2005). Dostupné z: < <http://www.praha12.cz/mc-rozvoj-historie/komunitni-planovani/vysledky.html>>

10.7.1 Analýza vybraných výsledků průzkumu

V Grafu 8 je znázorněna věková struktura dotazovaných, zbývající grafy a tabulky, které jsem z průzkumu vybrala, shrnují odpovědi na konkrétní otázky, které se tematicky vztahují k plánovanému projektu.

Graf 8: Věková struktura dotázaných (v%)

Podle odpovědí na otázku „Co by pomohlo ke zlepšení života v Praze 12? “ lze usuzovat na to, že by život obyvatel Prahy 12 pomohlo vylepšit vybudování odpočinkových zón, sportovních zařízení či dobudování občanské a technické infrastruktury (viz. Tabulka 4).

Tabulka 4: Co by pomohlo ke zlepšení života v Praze 12?

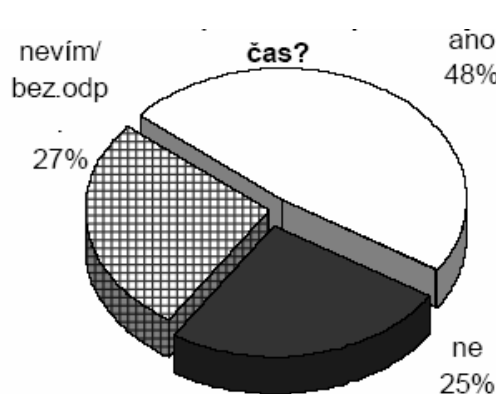
Kategorie	Četnost relativní (v%)
vybudování odpočinkových zón	29%
orientační značení ulic	8%
orientační značení cest k veřejným budovám	9%
více laviček	44%
více zeleně	18%
veřejné toalety	37%
bezbariérové vstupy na chodníky	13%
bezbariérové vstupu do veřejných budov	16%
rozšíření návštěvních hodin úřadů a institucí	9%
více nízkopodlažních autobusů	25%
více přechodů pro chodce	15%
jiné (vypište)	16%
nevím/bez odpovědi	11%
celkem	XXXX

pozn. U tabulky, kde není uveden celkový součet, mohli dotázaní zvolit více odpovědí. Součet proto není 100%.

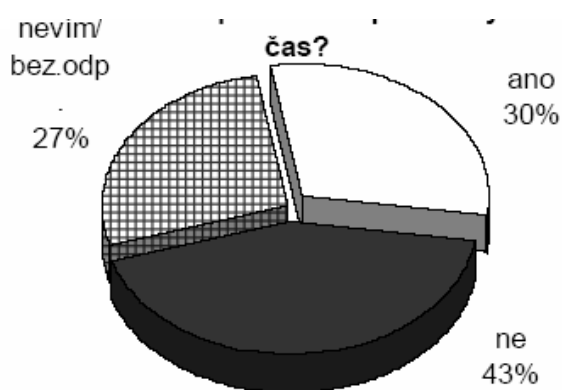
Zdroj: Telefonická anketa+dotazníkové šetření

Z odpovědí na otázku, zda Praha 12 poskytuje dostatek příležitostí pro volný čas, vyplynulo, že 43% procent občanů si myslí, že Praha 12 neposkytuje dostatek příležitostí pro trávení volného času (viz.Graf 9 a 10). Obecně byli s příležitostmi pro volný čas méně spokojeni mladší lidé, tedy cílová skupina plánovaného sportovně volno-časového areálu. Je na místě zdůraznit, že vzorek respondentů tvořili převážně starší lidé a tudíž lze předpokládat, že pokud by mezi dotázanými bylo zastoupeno větší procento obyvatel mladšího věku, nespokojenost s příležitostmi pro trávení volného času by byla mnohem výraznější.

Graf 9 a 10: Poskytuje Praha 12 dostatek příležitostí pro volný čas?

Zdroj: Telefonická anketa

Zdroj: Dotazníkové šetření

Jak vyplynulo z odpovědí na otázky „ Co při trávení volného času postrádáte?“ a „ Jaké sportovní aktivity a zařízení v Praze 12 chybí?“ (viz. Tabulky 5 a 6), postrádají obyvatelé Prahy 12 ve svém okolí, mimo jiné, odpočinkové zóny, zájmovou činnost pro dospělé, veřejně přístupné sportoviště pro děti i dospělé a cyklistické stezky. Při zodpovídání těchto otázek byla mnohem aktivnější mladší a střední generace respondentů. Starší dotázaní častěji volili odpověď „nic nechybí“ a „nevím/bez odpovědi“. U obou otázek respondenti využívali možnost uvést i jiné volno-časové, resp. sportovní, zařízení, které jim v Praze 12 schází.

Tabulka 5: Co při trávení volného času postrádáte?

Kategorie	Četnost relativní (v%)
taneční večery, plesy....	18%
koncerty, výstavy, představení	33%
cukrárny, kavárny, čajovny	43%
aktivity pro mladé	21%
zájmová činnost pro dospělé	26%
klub pro střední věk	17%
veřejně přístupný internet	16%
místo pro setkávání	14%
duchovní centrum	3%
odpočinkové zóny	38%
seznamka	7%
jiné (vypište)	13%
nevím/bez odpovědi	5%
celkem	XXXX

Zdroj: Telefonická anketa + dotazníkové šetření

Tabulka 6: Jaké sportovní aktivity a zařízení v Praze 12 chybí?

Kategorie	Četnost relativní (v%)
cyklistické stezky	18%
běžecské trasy v přírodě	6%
crossová dráha	4%
víceúčelové hřiště	15%
víceúčelová hala	12%
veřejně přístupné sportoviště pro děti i dospělé	21%
hřiště pro sporty „na kolečkách“	9%
prostor pro netradiční sporty	11%
hřiště pro děti	14%
nic nechybí	18%
jiné (vypište)	14%
nevím/bez odpovědi	26%
celkem	XXXX

Zdroj: Telefonická anketa + dotazníkové šetření

10.7.2 Závěr vyplývající z výsledků názorového průzkumu MČ Praha 12

Shrnu-li nejdůležitější výsledky názorového průzkumu který si provedla městská část Praha 12 mezi občany Prahy 12 a propojím-li je s projektem plánovaného areálu, lze vyvodit následující závěry:

Projekt plánovaného sportovně volno-časového areálu reaguje na požadavky občanů na vytvoření odpočinkových zón (29%), více laviček (44%), zeleně (18%). V areálu je plánován bezbariérový přístup. Pro bezbariérové přístupy se vyslovilo též velké množství dotázaných – pro bezbariérové přístupy na chodníky (37%) a do veřejných budov (16%) (viz Tabulka 4). Z odpovědí na otázku, co občané postrádají pro trávení volného času (viz Tabulka 5), je možné odvodit další oblasti, na které reaguje plánovaný areál. Občané postrádají aktivity pro mladé (21%), odpočinkové zóny (38%) a veřejně přístupný internet (38%). Rovněž v Tabulce 6, která se zabývá chybějícími sportovišti na Praze 12, lze pozorovat poptávku občanů po víceúčelových hřištích (15%), cyklistických stezkách (18%), hřištích pro provozování sportů na kolečkách (9%) a v neposlední řadě prostor pro netradiční sporty (11%). Tuto poptávky by plánovaný areál mohl uspokojit.

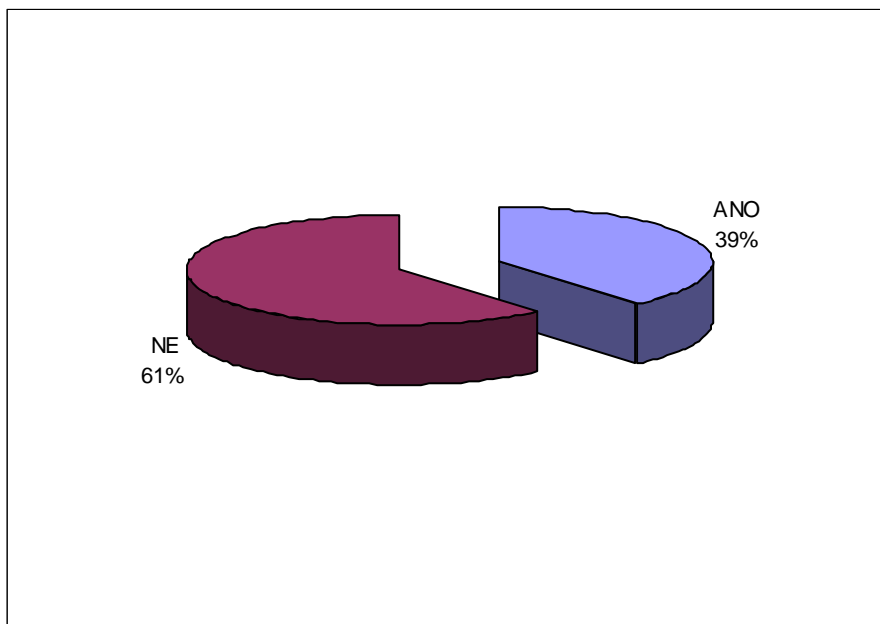
10.8 Zjišťování poptávky po službách plánovaného areálu pomocí analýzy dat vlastního průzkumu provedeného na návštěvnicích cyklostezky

Dalším zdrojem dat k odhadu poptávky obyvatel po službách plánovaného areálu byl vlastní průzkum, jehož cílem bylo definovat případné potřeby uživatelů cyklostezky v Praze 4, kterou jsem popsala v kapitole 10.6.

10.8.1 Popis a výsledky průzkumu na cyklostezce v Praze 4

V rámci zmíněného průzkumu jsem provedla osm dotazovacích šetření na cyklostezce v Praze 4 Hodkovičkách. Celkem bylo dotázáno 100 respondentů (uživatelů stávající cyklostezky) ve věku od 15 do 40 let. První dotaz zjišťoval, zda respondent žije v městské části Praha 12. Z výsledků vyplynulo, že celkem 39% respondentů žije v městské části Praha 12 a 61% respondentů žije v jiné (blíže nespecifikované) městské části (viz. Graf 11).

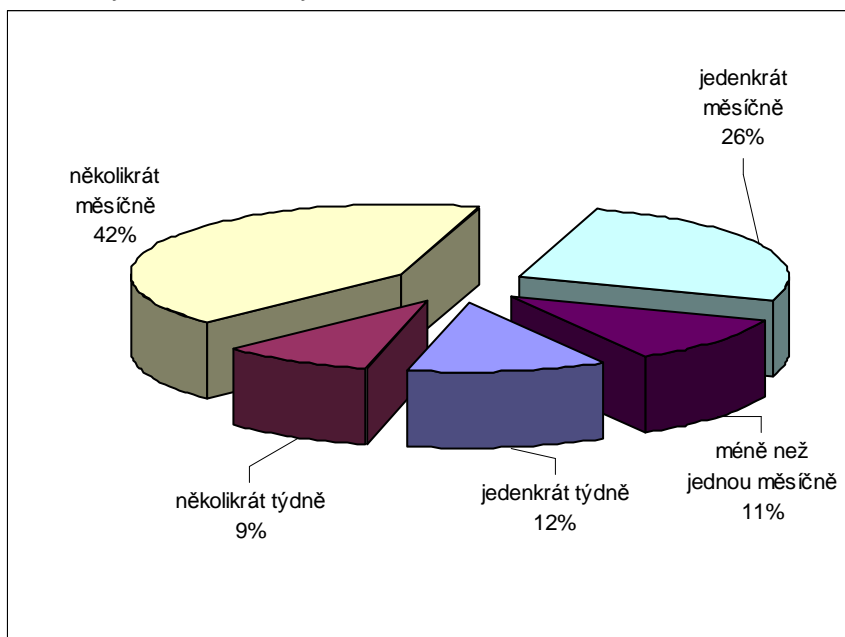
Graf 11: Jste obyvatelem městské části Praha 12?

Zdroj: Vlastní šetření

Analyzovala jsem i četnost využívání cyklostezky. Z odpovědí na otázku „ Jak často využíváte tuto cyklostezku?“ vyplynulo, že 42% uživatelů je návštěvníkem cyklostezky vícekrát měsíčně a minimálně 26% respondentů využívá cyklostezku alespoň jedenkrát měsíčně. Výsledky shrnuje Graf 12.

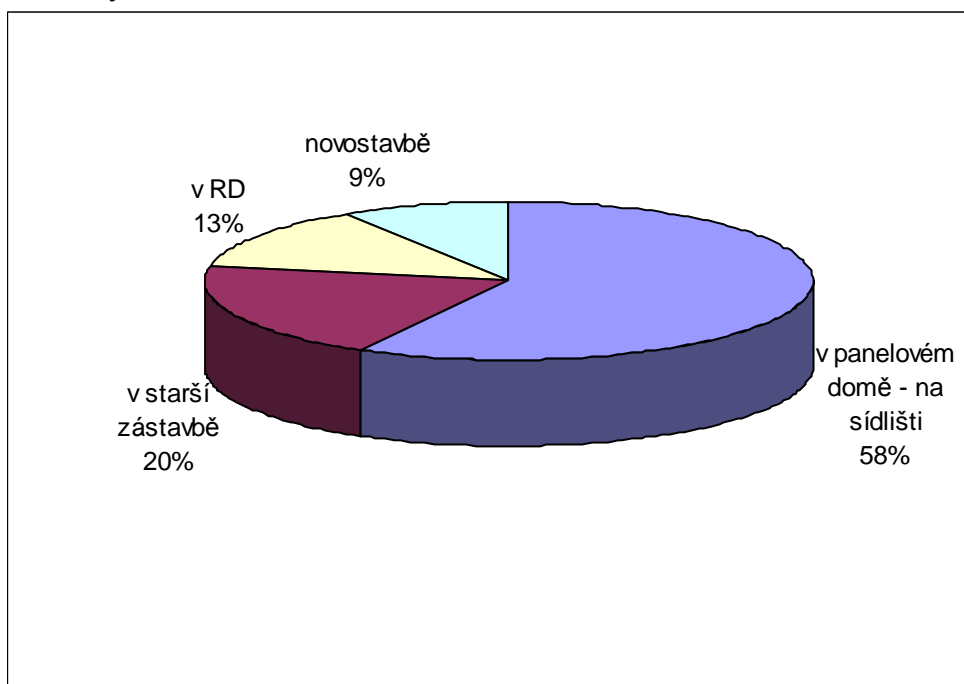
Graf 12: Jak často využíváte tuto cyklostezku?

Zdroj: Vlastní šetření

Další dotaz „Kde bydlíte?“⁷⁹ zjišťoval bytovou situaci respondentů. Z níže uvedených dat vyplývá, že 58% respondentů bydlí v panelové zástavbě. To znamená, že i část uživatelů této cyklostezky kteří nebydlí v územním obvodu městské části Praha 12, bydlí na sídlišti. Zajímavý je i podíl těch, kteří bydlí v novostavbě (viz. Graf 13). Tento fakt koresponduje s expanzí bytové výstavby v této městské části.

Graf 13 : Kde bydlíte?

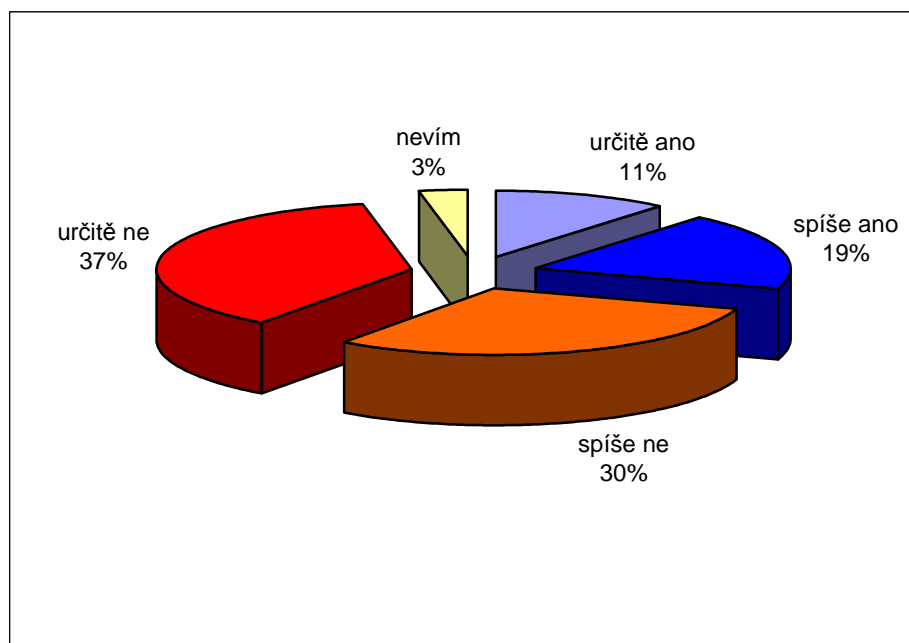

Zdroj: Vlastní šetření

⁷⁹ Poznámka: Respondenti měli možnost výběru ze čtyřech vyjmenovaných variant (rodinný dům, novostavba, starší zástavba, panelový dům – dům na sídlišti)

Na otázku, zda jsou respondenti spokojeni se současným stavem infrastruktury (zázemí, bezpečnost, atraktivita) této lokality, odpovědělo 67% dotázaných, že nejsou spokojeni s infrastrukturou v dané lokalitě. Určitě ne odpovědělo 37% dotázaných, 30% odpovědělo spíše ne. Odpovědi respondentů jsou shrnuty v Grafu 14.

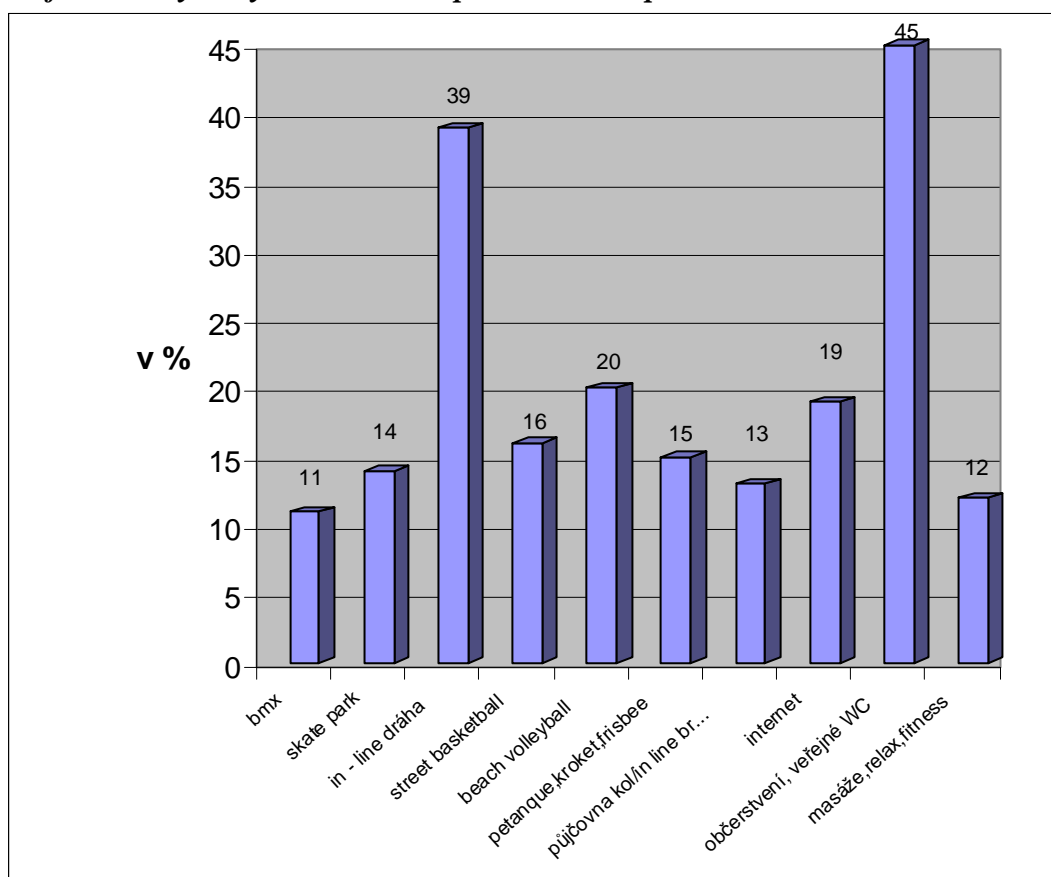
Graf 14: Jak jste spokojen(a) se současným stavem infrastruktury (zázemí, bezpečnost, atraktivita) v této lokalitě?

Zdroj: Vlastní šetření

Dalším dotazem „ Co byste využili ze služeb plánovaného sportovně volno-časového areálu?“ jsem zjišťovala poptávku po službách, kterou by využili respondenti v budovaném areálu. Respondenti se mohli rozhodnout nejenom na základě svých preferovaných potřeb, ale i na základě demonstrované vizualizace sportovně volno - časového areálu⁸⁰. Z výsledků vyplývá preference těchto služeb: in-line dráha 39%, občerstvení a veřejné WC 45%. Z odpovědí na tuto otázku vyplynula také poptávka po sportovních aktivitách (street basketball 16%, beachvolleyball 20%) a volno-časových aktivitách (petanque, frisbee a kriket 15%). Výraznou poptávku bylo možné sledovat po možnosti využít veřejný přístup k internetu (19%), který bude v plánovaném areálu k dispozici (viz.Graf 15).

Graf 15: Co byste využili ze služeb plánovaného sportovně volno-časového areálu?

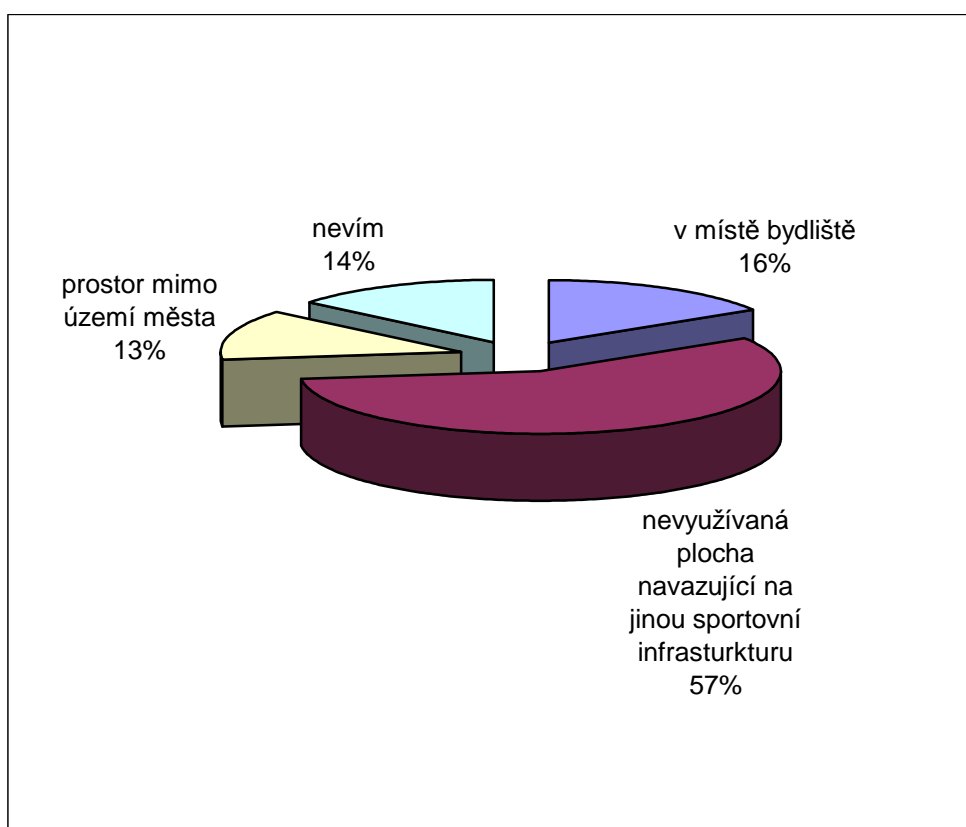

Zdroj: Vlastní šetření

⁸⁰ Poznámka: Vzhledem ke zvolené metodice dotazování uživatelů stávající cyklostezky(cyklisti, in – line bruslaři, pěší, se nedá předpokládat, že by primárně tyto skupiny preferovali využití disciplín např. bmx nebo skate park. Jejich preference vycházeli spíše z jejich primárních potřeb (možnost odpočinku, občerstvení, hygienické zařízení atd.)

Na závěr dotazníkového šetření jsem analyzovala vhodnost umístění sportovně volno-časového areálu o rozloze cca 2ha (s ohledem na dostupnost – dopravní zatížení, hluk a výše uvedenou velikost areálu). Otázka zněla: „Jakou lokalitu považujete za vhodnou pro umístění plánovaného sportovně volno-časového areálu tohoto rozsahu s ohledem na dopravní dostupnost, dopravní zatížení, hluk a velikost areálu?“. Jen 16% respondentů by považovalo za vhodné výše popsany areál umístit v místě svého bydliště. Naopak 57% respondentů by využilo pro podobný areál některou z nevyužívaných ploch v blízkosti stávající sportovní infrastruktury (viz.Graf 16).

Graf 16: Jakou lokalitu považujete za vhodnou pro umístění plánovaného sportovně volno-časového areálu tohoto rozsahu s ohledem na dopravní dostupnost, dopravní zatížení, hluk a velikost areálu)?

Zdroj: Vlastní šetření

10.8.2 Výsledky průzkumu na cyklostezce v Praze 4

Shrnu-li nejdůležitější závěry vyplývající z názorového průzkumu, který byl proveden mezi uživateli stávající cyklostezky, a propojím-li je s projektem plánovaného sportovně volno-časového areálu, mohu vyvodit následující závěry:

- 58% uživatelů cyklostezky bydlí v panelovém domě na sídlišti a 39% uživatelů cyklostezky žije na území městské části Praha 12. Z tohoto závěru vyplývá, že cyklostezka má i celopražský význam, neboť 61% uživatelů je z ostatních městských částí. 42% respondentů užívá cyklostezku vícekrát měsíčně.
- Z odpovědí na otázku, zda jsou respondenti spokojeni se současným stavem infrastruktury (zázemí, bezpečnost, atraktivita) v dané lokalitě, je možné odvodit, že 67% obyvatel je s infrastrukturou nespokojeno a 37% respondentů je nespokojeno zcela určitě. Projekt plánovaného sportovně volno-časového areálu jednoznačně doplňuje chybějící infrastrukturu, nejen pro uživatele cyklostezky, vytváří podmínky pro zlepšení bezpečnosti⁸¹ a zatraktivňuje prostředí.
- Z Grafu 15, který se zabývá využitím infrastruktury plánovaného areálu vyplývá, že na straně uživatelů cyklostezky můžeme pozorovat poptávku po občerstvení a veřejném WC (45%). 39% dotázaných by využilo in-line dráhu, 20% beachvolleybal, 19% internet, 16% street basketball a 15 % respondentů by využilo volno-časové aktivity areálu. Zanedbatelná není ani poptávka po půjčovně a servisu kol a in-line bruslí (13%) a zázemí. 14% respondentů by využilo skate park a 11% respondentů by využilo bmx. Lze tedy konstatovat, že nabídka služeb plánovaného areálu koresponduje s poptávkou respondentů.
- V závěru průzkumu byla respondenty posuzována vhodnost lokality pro umístění areálu. Na základě předložené vizualizace by celkem 57% respondentů preferovalo umístění sportovně volno-časového areálu na nevyužívané ploše navazující na další sportovní infrastrukturu a pouhých 16% by si vzhledem k hluku, dopravnímu zatížení a dostupnosti přálo umístění podobného areálu v místě svého bydliště (např. na sídlišti). Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že navržené umístění

⁸¹ Poznámka: Projekt počítá s instalací osvětlení a kamerového systému na území sportovně volno-časového areálu a jeho okolí

areálu mimo obytnou zónu bylo zvoleno v souladu s přáním a preferencemi obyvatel hlavního města Prahy.

10.9 Využití postupů a závěrů předvedených v empirické části práce v praxi

Na základě dílčích závěrů uvedených v předchozích kapitolách lze konstatovat, že realizace projektu popsaného sportovně volno-časového areálu umožní rozšířit nabídku služeb pro trávení volného času, po kterých existuje v daném regionu poptávka a které obyvatelé dané městské části postrádají. Zaměření sportovně volno-časového areálu na mladé lidi je v souladu se sociálně demografickou situací v městské části Praha 12, která je jednou z „nejmladších“ městských částí hlavního města Prahy. Se zvolenou cílovou skupinou koresponduje i plánovaná bytová výstavba v dané městské části, která by měla do regionu přilákat mladší a ekonomicky silnější obyvatelstvo.

Údaje, které jsem získala pomocí postupů popsaných v předchozích několika kapitolách, byly použité jako podklad pro expertní odhad předpokládané poptávky po službách a odhad potenciální návštěvnosti areálu. Tento expertní odhad následně provedl partner projektu, agentura Agency, která má dlouholeté zkušenosti s provozováním skateparků v Praze na Štvanici a organizací sportovních akcí pro mládež. Tento expertní odhad byl jednou z důležitých součástí dokumentu Studie proveditelnosti, který byl přílohou žádosti o poskytnutí finanční podpory (ELZA).

10.10 Shrnutí empirické části, doplňující informace

Na závěr je třeba konstatovat, že ačkoli si projekt výstavby sportovně volno-časového areálu v první řadě klade za cíl vylepšit nabídku volno-časových aktivit v oblasti městské části Praha 12, není vytvoření nových možností, jak by obyvatelé dané městské části mohli atraktivně trávit volný čas, jediným přínosem projektu. Ke schválení projektu a přiznání podpory v rámci Opatření 1.3. Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 přispěly i další důležité faktory, především odstranění ekologické zátěže v dané lokalitě a tím zlepšení kvality životního prostředí a vytvoření atraktivní odpočinkové zóny u břehu řeky Vltavy, která spolu s plánovanou revitalizací areálu bývalých čokoládoven umožní nastartovat rozvoj celé oblasti. Důležitým kritériem úspěchu bylo i vytvoření nových pracovních míst a zvýšení bezpečnosti uvedené lokality instalováním kamerového systému

uvnitř areálu, který bude monitorovat i část přilehlé cyklostezky. Tyto plánované aktivity v rámci sportovně volno-časového areálu jsou popsány ve Studii proveditelnosti. Vzhledem k tomu, že cílem této práce bylo předvést jeden z postupů, který mohou žadatelé aplikovat při zjišťování poptávky po službách projektu, který předkládají, se těmto ostatním kritériím v práci podrobněji nevěnuji. Dalším důvodem je i to, že jsem se na přípravě dokumentace, která ostatní plánované přínosy analyzuje, sama nepodílela. Klíčovou součástí projektové dokumentace byla samozřejmě i finanční analýza. Finanční údaje neuvádím s ohledem na ochranu dat a opět i z důvodů uvedených výše (nepodílela jsem se na jejich vypracování). Ze stejných důvodů ve své práci neuvádím ani detailní popis návrhu realizace projektu. Uvedla jsem pouze skutečnosti, které jsou nezbytné pro pochopení toho, o jaký projekt se jedná, jaké jsou jeho cíle a přínosy.

11 Závěr

Cílem této práce bylo především podat stručné shrnutí základních principů a cílů regionální politiky a regionálního rozvoje v kontextu situace, která nastala po vstupu České republiky do Evropské unie.

Bakalářskou práci jsem uvedla tvrzením, že v Evropské unii má strukturální a regionální politika spolu s podporou regionálního rozvoje jednotlivých členských států stále větší prioritu. K prosazování těchto cílů bylo zřízeno několik fondů, přes které Evropská unie rozděluje finanční pomoc k řešení strukturálních ekonomických a sociálních problémů v jednotlivých regionech.

Tyto skutečnosti dokládám v teoretické části práce. S využitím metody studia literatury a obsahové analýzy dostupných dat jsem sestavila stručný přehled současných možností financování projektů z fondů Evropské unie. Rovněž jsem pospala tendence regionálního rozvoje a reformy veřejné správy v České republice v kontextu nedávného vstupu České republiky do Evropské unie a v kontextu tendence politiky sociální a hospodářské soudržnosti prosazované na celoevropské úrovni. Zaměřila jsem se zejména na shrnutí úkolů regionální politiky, na změny kterými prošla regionální politika a veřejná správa v souvislosti se vstupem do Evropské unie, na možnosti financování, které se české regionální politice otevřely po vstupu do Evropské unie a ve stručnosti i na problémy, které jsou s čerpáním prostředků ze strukturálních fondů spojené.

Jak jsem uvedla v kapitole 9, je jedním z problémů, kterým při získávání prostředků musí čelit zejména malé subjekty, zpracování žádosti a projektové dokumentace. Drobní podnikatelé a neziskové organizace se potýkají s tím, že mají nedostatek lidských i finančních zdrojů k úspěšnému vypracování projektové žádosti. V empirické části práce jsem na základě vlastní zkušenosti, kterou jsem získala při práci na projektu jedné z menších neziskových organizací, předvedla některé možné postupy, které je možné aplikovat při vypracování žádosti o finanční prostředky z fondů Evropské unie. Popsaným postupem zároveň ukazují, že lze některé části projektové dokumentace vypracovat s velmi omezeným počtem lidských a finančních zdrojů.

Zároveň je projekt, který v empirické části popisují, dokladem toho, že se i přes nesnáze, kterým čelí drobní podnikatelé a neziskové organizace při podávání žádostí, daří některým z nich na finance z evropských fondů dosáhnout. To ostatně dokazuje i řada

schválených projektů menších organizací. Mohu tedy konstatovat, že se v souvislosti se vstupem do Evropské unie možnosti financování aktivit podnikatelských subjektů i neziskových organizací, včetně těch menších, zlepšily.

Nelze samozřejmě zastírat fakt, že čerpání prostředků z Evropské unie neprobíhá ke všeobecné spokojenosti a bez problémů. Je pravda, že přidělování dotací provází administrativní problémy. Ty lze přičíst tomu, že se Česká republika nachází teprve v počáteční fázi tohoto procesu, který je třeba v praxi zažít a odstranit chyby, které ukázala praktická zkušenost. Jde zejména o problémy při zdlouhavém procesu schvalování a formalizace smluv, který byl doprovázen počátečními zmatky a stále ještě neustálenými administrativními procesy. Na základě zkušeností s přidělováním dotací lze již dnes konstatovat, že nastavený mechanismus čerpání financí z fondů Evropské unie je složitý. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) již proto zpracovalo analýzu problematických míst v procesu získávání peněz z evropských fondů a současně navrhlo opatření, která by je pomohla odstranit. Zásadní překážkou rychlejšího čerpání evropských peněz je v současné době také zpětné financování realizovaných projektů. Stávající způsob financování, kdy jsou žadatelům vypláceny evropské peníze až zpětně po dokončení projektu, mnohé žadatele odrazuje a těm odvážnějším značně komplikuje realizaci projektů. Tento problém by měl být odstraněn v příštím programovacím období a měl by být nahrazen systémem průběžného financování, kdy budou žadatelům průběžně propláceny jednotlivé etapy projektu. Další plánovaná změna, která by měla dopomoci k lepšímu využívání prostředků z evropských fondů, je změna procesu hodnocení projektových žádostí. Žadatelům by měly být maximálně zpřístupněny informace, v jaké fázi se hodnocení jejich projektu nachází a jak dlouho která fáze potrvá. Také by mělo být veřejné, podle jakých kritérií a bodových škál se projekt hodnotí.

Domnívám se, že na konečné hodnocení úspěšnosti čerpání prostředků z evropských fondů je ještě příliš brzy. V současné době nelze stoprocentně říci, jak jsme v čerpání prostředků úspěšní, už vzhledem k pravidlu N+2, podle kterého lze čerpat peníze na schválené projekty až dva roky po období, na které jsou určeny. Na závěr je také nutné zmínit skutečnost, že v současné době má Česká republika za sebou pouze první zkrácené programovací období 2004-2006. Řada nedostatků, ze kterých se bylo možné poučit, by měla být odstraněna v dalším programovacím období 2007- 2013, ve kterém by měly být

podmínky nastaveny tak, aby byly nabízené prostředky využity v maximální možné míře a co nejefektivněji.

Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura:

Adámek , Petr, Pavel Csank, Pavla Žížalová. 2006. *Regionální hospodářská konkurenceschopnost, příručka pro představitele veřejné správy. Projekt identifikace klastrů v ČR* (online). Praha: Berman Group (cit. 15.12.2006). Dostupné z : < http://www.jic.cz/files/clanky_clanky/regionalni_hospodarska_konkurenceschopnost_118.pdf>

Czekaj, Petr a kol. 1998. *Systémové a metodické aspekty tvorby strategií rozvoje regionů (VÚSC) České republiky.*(online). DHV/ARR/RRA (cit.1.12.2006). Dostupné z: < <http://www.dhv.cz/regstrat/SRRk/MetREG/MetREG.htm>>

Evropská komise.*Evropská unie regionům.*(online). Brusel: Evropská komise (cit.15.12.2006). Dostupné z: <http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/working1_cs.htm>

Grospič, Jiří a kol. (2004). *Úvod do regionálních věd a veřejné správy.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.

Johnston, R., J., Gregory, D., Smith, D., M.. 1994. *Dictionary of Human Geography.* Cambridge: Blackwell

Karmelitová, Pavla, Martin Týc. 2004. *Sociálně demografická analýza Městské části Praha 12 v kontextu komunitního plánování rozvoje sociálních služeb* (online).. Praha: Úřad městské části Praha 12.(cit. 2.11.2006). Dostupné z: < http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>

Klaasesen, L.H., Vanhowen N. 1987. *Regionální politika: Evropský přístup.* Ostrava : VÚROM

MMR ve spolupráci s Magistrátem hlavního města .2005. *Programový dodatek Jednotného programového dokumentu pro Cíl 2 regionu NUTS 2 hl. m . Praha na období 2004-2006; Č. j.: 13857/2004-53; verze 1* (online). Praha: MMR (cit. 1.12.2006). Dostupné z : < [http://www.praha-mesto.cz/\(undwdq45twv0mimu2hhr52mt\)/files/=38711/JPD2-Dodatek_1_4_prosinec_2005.doc](http://www.praha-mesto.cz/(undwdq45twv0mimu2hhr52mt)/files/=38711/JPD2-Dodatek_1_4_prosinec_2005.doc)>

Občanské sdružení „ OS“. *Studie proveditelnosti projektu „ Sportovně volno-časového areálu“* (v zájmu ochrany dat neuvádím v práci ani v seznamu literatury skutečné jméno občanského sdružení ani skutečný název projektu).

Koncepce bytové politiky MČ Praha 12 pro rok 2001 a navazující období (online). 2000. Praha: Městská část Praha 12 (cit. 1.9. 2006). Dostupné z http://www.praha12.cz/doc/dulezite_doc/byty/byt_politika_koncepce.pdf

Postránecký, Josef. 2004. „ Úloha veřejné správy a reformy veřejné správy – hodnocení stavu, změn a dopadů“. *Britské listy* 12.7.2004 (online).

Dostupné z: <<http://www.blisty.cz/>>

Šmíd, M., M.Kařízek. 2002. *Situační analýza MČ Praha 12 Situační analýza MČ Praha.* Praha: MČ Praha 12 ; Údaje datového jádra ČSÚ – Praha 2003 (online) Praha: ČSÚ.
Dostupné z <http://www.praha12.cz/doc/komunit_plan/soc_demograf_anal_2004.pdf>

Špok, Radomír a kol. 2004. *Rozvoj územní veřejné správy v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky; s. 18 - 20

Webové stránky:

www.businessinfo.cz/cz/clanky/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/, Česká agentura na podporu obchodu

www.centrum.cz

www.crr.cz , Centrum pro regionální rozvoj České republiky

www.czso.cz , Český statistický úřad

http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/working1_cs.htm, Evropská unie regionům
www.euroservis.czechtrade.cz - Česká agentura na podporu obchodu / CzechTrade

www.euroskop.cz, Odbor pro informování o evropských záležitostech Ministerstva pro místní rozvoj ČR

<http://www.firmy.cz>

www.jic.cz - Jihomoravské inovační centrum

www.penize.cz, Salve Group

www.strukturalni-fondy.cz , Ministerstvo pro místní rozvoj

www.kamery.praha-mesto.cz, Magistrát hl.města Praha

www.praha12.cz, Městská část Praha 12

www.praha-mesto.cz; Magistrát hlavního města Praha

www.seznam.cz

<http://www.vlada.cz/cs/urad/sor/russ.html> , Vláda České republiky

www.zlatestranky.cz

Použité výzkumy:

Názorový průzkum obyvatel MČ Praha 12.(online). 2004. Městská část Praha 12. (cit. 1.6.2005). Dostupné z: < <http://www.praha12.cz/mc-rozvoj-historie/komunitni-planovani/vysledky.html>

Zákony:

Usnesení vlády ČR č. 707, ze dne 26.10.1998

Ústava České republiky, čl.99 hlavy VII